

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Martin Roháček

**Finský prezident jako aktér zahraniční
politiky**

Diplomová práce práce

Praha 2015

Autor práce: **Bc. Martin Roháček**

Vedoucí práce: **PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

ROHÁČEK, Martin. *Finský prezident jako aktér zahraniční politiky*. Praha, 2015. 63 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Abstrakt

Magisterská práce se zabývá působením všech finských prezidentů od roku 1919 v zahraniční politice a vzájemně je porovnává. Pro tuto komparaci je v práci vytvořen model, do kterého jsou prezidenti rozřazeni na základě sledovaných proměnných: vliv na směřování zahraniční politiky, vliv na klíčová jednání Finska a ústavní postavení prezidenta v souvislosti se zahraniční politikou. Kromě komparace se také práce zabývá otázkou, zda hraje určitou roli v postavení prezidenta situace, kdy prezident je členem jiné strany než premiér a ministr zahraničí. Práce také ověřuje hypotézu, že ústavní postavení prezidenta v zahraniční politice souvisí s jeho reálným působením. Navržený model také zobrazuje, kteří prezidenti využívali své pravomoci maximálně, a kteří z prezidentského úřadu vytvořili pouze reprezentativní orgán.

Abstract

Master thesis deals with Finnish presidents as the actors of foreign policy since 1919 and compares them. For this comparison is created the special model in which presidents are classified according to the analysed variables: influence on direction of foreign policy, influence on the key negotiations and presidential powers in foreign policy. Thesis also deals with the question if there is any correlation between a status of president and the situation where president is a member of a different party than a prime minister and a minister of foreign affairs. In the end thesis analyses if presidential powers correspond with his real influence. Special model also shows how much presidents used their presidential powers.

Klíčová slova

Finsko, prezident, zahraniční politika, Ståhlberg , Relander, Svihufvud, Kallio, Ryti, Mannerheim, Paasikivi, Kekkonen, Koivisto, Ahtisaari, Halonen, Niinisto

Keywords

Finland, president, foreign policy, Ståhlberg , Relander, Svihufvud, Kallio, Ryti, Mannerheim, Paasikivi, Kekkonen, Koivisto, Ahtisaari, Halonen, Niinisto

Rozsah práce: 113 625 znaku, 63 normostran, 16 477 slov

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 14. 5. 2015

Martin Roháček

Institut politologických studií

Projekt diplomové práce

Pojetí diplomové práce

Zahraniční politika státu je často předmětem neshod politických elit a její naplňování nezřídka doprovázejí problémy. Typickým příkladem může být aktuální spor prezidenta ČR, Miloše Zemana, s ministrem zahraničních věcí, Karlem Schwarzenbergem, o jmenování velvyslanců. Fungování způsobu řízení zahraniční politiky státu a možná řešení problémů budu analyzovat a demonstrovat na příkladu Finska.

O Finsku se do roku 2000 mluvilo jako o semiprezidentském systému. Ústava z roku 1919 zaručovala finské hlavě státu široké pravomoci. Jednou z nejdůležitějších pravomocí, kterou finský prezident disponoval, byla formulace zahraniční politiky Finska. Toho využívali bývalí prezidenti různými způsoby. Výrazně promlouval do kurzu zahraniční politiky například Urho Kekkonen, který byl prezidentem Finska téměř 26 let. Po skončení jeho volebního období a s nástupem Mauna Koivista v roce 1982 byl finský prezident systematicky oslabován. Mírně paradoxně tak působí změna ve způsobu volby prezidenta, neboť Finsku byla zavedena přímá volba, podle které byl poprvé zvolen prezident v roce 1994. Celý proces oslabování prezidentských kompetencí skončil v roce 2000, kdy vstoupila v platnost nová finská ústava.

Diplomová práce bude analyzovat postavení finského prezidenta jako aktéra zahraniční politiky v právní rovině i v jeho faktickém působení a angažování. Pro práci bude klíčové srovnání funkčních období Urho Kekkonena, Mauna Koivista, Marttiho Ahtisaariho, Tarjy Halonenové a krátkého působení Sauliho Niinista. Každý z těchto prezidentů totiž vykonával mandát za různých okolností, ačkoliv jejich mandáty po sobě následovaly. Kekkonenův úřad trval 26 let a z vybraných prezidentů měl nejsilnější pravomoci. Za Koivista začaly ústavní reformy oslabující prezidenta a klíčový vztah v zahraniční politice byl se SSSR. Během Ahtisaariho mandátu se primárním cílem finské zahraniční politiky stal vstup Finska do EU a Ahtisaari byl zároveň první přímo zvolený prezident Finska. Kompetence Tarjy Halonenové již byly zakotveny v ústavě z roku 2000, která vliv prezidenta oslabovala. Právě prudké změny v prostředí finské zahraniční politiky si vyžadují analýzu chování všech vybraných prezidentů v zahraničních záležitostech.

Metodologický rámec

Práce bude pojata jako více případová studie zaměřena na jednotlivá chování finských prezidentů v záležitostech zahraniční politiky státu. Jako klíčové proměnné, jejichž vliv na chování prezidenta bude v práci analyzován, jsem zvolil ústavní změny a přechod k přímé volbě prezidenta.

Předpokládaná struktura práce

Úvod

1. Historické formování Finska a spory o novou podobu státu
2. Postavení finského prezidenta v ústavě 1919
3. Finští prezidenti a zahraniční politika do roku 1946
4. Charakter finské zahraniční politiky v době studené války
5. Úloha prezidenta v procesu finlandizace
  - 5.1. Paasikiviho politika vůči SSSR
  - 5.2. Kekkonenova politika vůči SSSR
  - 5.3. Krize nočních mrazů a její vliv na další zahraniční politiku
6. Zahraniční politika Mauna Koivista
7. Přejít na přímou volbu prezidenta
8. Martti Ahtisaari a vstup Finska do Evropské unie
9. Finská ústava 2000, přechod k parlamentní demokracii
10. Dopady nové ústavy a mandát Tarjy Halonen
11. Vztah finského prezidenta a parlamentu v zahraničních otázkách: fungující inspirace?
12. Závěrečné shrnutí

Cíle práce

Základním východiskem pro práci je především zjistit, zda finský prezident využíval bez výhrady své pravomoci ve formování zahraniční politiky. Dále si v práci kladu za cíl zjistit, zda přímá volba zásadním způsobem ovlivnila chování prezidenta v zahraničních záležitostech, přestože se jeho ústavní status nezměnil. Posledním klíčovým momentem pro analýzu finského prezidenta jako aktéra zahraniční politiky je přijetí nové ústavy. Prezidentské pravomoci byly zredukovány, proto vyvstává otázka, zda již nedochází v této oblasti k rozporům mezi prezidentem a parlamentem. Cílem práce je zjistit, zda je finský prezident stále relativní aktér při určování směru zahraniční politiky Finska.

Ověřované hypotézy

Zahraniční politika byla klíčovou pravomocí finského prezidenta, která mu umožňovala vytvářet tlak na parlament, z čehož plynuly mnohé spory.

Za studené války byl finský prezident klíčovou osobností finské politiky a určoval linii finské zahraniční politiky

Prezident zastával negativní postoj vůči ústavním změnám oslabující jeho kompetence

Přímá volba, ačkoliv neměnila ústavní postavení prezidenta, měla vliv na jeho chování v zahraničně-politickém prostředí.

Po roce 2000 ztrácí finský prezident svoji roli a nadále nemá na formování zahraniční politiky výrazný vliv.

Předběžný seznam literatury

Monografie

- ARTER, David. *Finland*. In: ELGIE, Robert. *Semi-presidentialism in Europe*. Repr. 2004. Oxford: Oxford University Press, 1999, xiv, 320 s. ISBN 0-19-829386-0.
- ARTER, David. *Scandinavian politics today*. New York, N.Y.: St. Martin's Press (distributor), 1999, xiv, 366 p. Politics today (Manchester, England). ISBN 07-190-5132-0.
- BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Lang, 2008, 328 s. ISBN 978-3-03910-519-9.
- JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 232-236 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.
- KOIVISTO, Mauno. *Witness to history: the memoirs of Mauno Koivisto, president of Finland 1982-1994*. 1st publ. Překlad Klaus Törnudd. London: Hurst, c1997, xxiii, 291 s., [5 s.] obr. příl. ISBN 18-506-5323-2.
- MANNERS, Ian a Richard G WHITMAN. *The foreign policies of European Union member states*. Manchester: Manchester University Press, c2000, xi, 284 s. ISBN 0-7190-5778-7.
- RAUNIO, Tapio. *Finland: Moving in the opposite direction*. In: BERGMAN, Torbjörn a Kaare STROM. *The Madisonian turn: political parties and parliamentary democracy in Nordic Europe*. Ann Arbor: University of Michigan Press, c2011, x, 112-144 p. New comparative politics. ISBN 04-720-2550-3
- SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 140 s. ISBN 80-858-5094-X.
- SHUGART, Matthew Soberg a John M CAREY. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York: Cambridge University Press, 1992, ix, 316 p. ISBN 05-214-2990-0.
- SUNDBERG, Jan. *Finnish democracy*. Helsinki: Finnish Political Science Association, 1990, 179 s. ISBN 952901354x.
- *Ústavy států Evropské unie*. Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, 335 s. ISBN 80-720-1556-7.

Články

- AHTISAARI, Martti. Finland and the European Union. *Presidents & Prime Ministers*. 1997, roč. 6, č. 5.
- HALONEN, Tarja. A Fair Globalization. *Globalizations*. 2005, vol. 2, issue 2. ISSN 1474-7731.
- HALONEN, Tarja. United Nation's Role in Global Challenges. *Presidents & Prime Ministers*. 2003, roč. 12, č. 6.
- HUUHTANEN, Matti. Martti Ahtisaari: A new face at the helm of Finland. *Scandinavian Review*. 1997, roč. 85, č. 2.
- KULOVESI, Kati. International Relations in the New "Constitution of Finland". *Nordic Journal of International Law*. 2000-04-01, vol. 69, issue 4, s. 513-522
- VESA, Unto. Finland in the United Nations: Consistent and Credible Constructivism. *Finnish Foreign Policy Papers*. 2012, č. 2.

Elektronické zdroje

- *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012 [cit. 2013-05-31]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi/>
- Finland - Constitution 1919. *Servat* [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.servat.unibe.ch/icl/fi01000_.html
- Finland - Constitution 1919. *Servat.unibe* [online]. 2010 [cit. 2012-12-18]. Dostupné z: http://www.servat.unibe.ch/icl/fi01000_.html
- *Finnish Election System* [online]. 2010 [cit. 2012-12-18]. ISBN 978-952-259-053-4. Dostupné z: <http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURLapptype=BlobServer&SSURLcontainer=Default&SSURLsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=OMTH%2072%202010%20Finnish%20Election%20System%20Overview%2032%20s.pdf&SSURLsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1277813557371&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>
- *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2013-05-31]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?culture=en-US&contentlan=2>

- *The President of the Republic of Finland* [online]. 2012 [cit. 2013-05-31]. Dostupné z: <http://www.president.fi/public/default.aspx?culture=en-US&contentlan=2>
- WIBERG, Matti. Liquidate the Finnish President!. *University of Turku* [online]. 2012 [cit. 2013-05-31]. Dostupné z: [http://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/pcrc/julktoiminta/tyopaperit/Documents/Wiberg_pdf\[1\] President.pdf](http://www.utu.fi/fi/yksikot/soc/yksikot/pcrc/julktoiminta/tyopaperit/Documents/Wiberg_pdf[1] President.pdf)

Obsah

Seznam zkratk	i
Seznam tabulek	ii
Seznam grafů.....	ii
Úvod	1
1 Metodologie	3
2 Od poloprezidencialismu k parlamentarismu?	9
3 Ústavní a legislativní definice zahraniční politiky.....	17
3.1 Ústava z roku 1919.....	17
3.2 Parlamentní zákon z roku 1928.....	20
3.3 Ústavní změny a cesta k novému dokumentu	22
4 Prezidenti předválečného období: Ståhlberg, Relander a Svinhufvud	26
4.1 Vliv na zahraniční politiku Kaarla Juha Ståhlberga.....	26
4.2 Vliv na zahraniční politiku Lauriho Kristiana Relandera.....	29
4.3 Vliv na zahraniční politiku Pehra Evinda Svinhufvuda.....	31
5 Prezidenti během druhé světové války: Kallio, Ryti a Mannerheim	34
5.1 Vliv na zahraniční politiku Kyösti Kallia	34
5.2 Vliv na zahraniční politiku Rista Rytihö	37
5.3 Vliv na zahraniční politiku Carla Gustafa Emila Mannerheima	39
6 Paasikiviho-Kekkonenova linie	42
6.1 Vliv na zahraniční politiku Juha Kusti Paasikiviho	42
6.2 Vliv na zahraniční politiku Urha Kekkonena.....	44
7 Éra sociálně-demokratických prezidentů.....	48
7.1 Vliv na zahraniční politiku Mauna Koivista.....	48
7.2 Vliv na zahraniční politiku Marttiho Ahtisaariho.....	51
7.3 Vliv na zahraniční politiku Tarji Halonen.....	54
8 Vliv na zahraniční politiku Sauliho Niinista.....	57
9 Porovnání finských prezidentů.....	59
Závěr.....	63
Zdroje a literatura	64

Seznam zkratek

AS - Agrární svaz

BPP - Bez politické příležitosti

DSFL - Demokratický svaz finského lidu

EMU - Evropská měnová unie

EU - Evropská unie

FS - Finský střed

LLD - Liberální lidová strana

NATO - Severoatlantická aliance

NKS - Národní koaliční strana

NPS - Národní pokroková strana

OSN - Organizace spojených národů

SDS - Sociálně-demokratická strana

ŠLS - Švédská lidová strana

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdělení pravomocí podle ústavy

Tabulka 2: Pravomoci prezidentů v poloprezidentských režimech v Evropě

Tabulka 3: Hodnocení jednotlivých prezidentů podle ústavního postavení

Tabulka 4: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Ståhlberga

Tabulka 5: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Relandera

Tabulka 6: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Svinhufvuda

Tabulka 7: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Kallia

Tabulka 8: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Rytiho

Tabulka 9: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období

Tabulka 10: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období

Paasikiviho

Tabulka 11: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Kekkonena

Tabulka 12: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Koivista

Tabulka 13: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Ahtisaariho

Tabulka 14: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Tarji

Halonena

Tabulka 15: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během s funkčního období Niinista

Tabulka 16: Meziváleční prezidenti jako aktéři zahraniční politiky

Tabulka 17: Kohabitace během funkčních období jednotlivých prezidentů

Seznam grafů

Graf 1: Možná postavení prezidenta v zahraniční politice

Graf 2: Prezidenti jako aktéři zahraniční politiky

Úvod

Diplomová práce bude analyzovat postavení finského prezidenta jako aktéra zahraniční politiky v ústavně-právní rovině i v jeho faktickém působení a angažování. Práce se nezaměřuje na specifické období, ale má za cíl srovnat funkční období všech prezidentů od vytvoření republikánské ústavy až po současné funkční období Sauliho Niinista a měla by najít odpověď na několik základních výzkumných otázek.

První z nich se týká korelace mezi ústavními pravomocemi a reálným působením prezidenta. Klesá prezidentův vliv na zahraniční politiku v souvislosti s oslabením jeho ústavním postavením? Prezident má v takovém případě de facto dvě hlavní možnosti. Buď se může postavit do role reprezentativního orgánu a řízení zahraniční politiky přenechat vládě a parlamentu, anebo se může snažit o maximální využití svých zbývajících pravomocí. Existuje také možnost, že se prezident bude pohybovat za hranicemi svých možností, což v případě dlouhodobě fungující finské demokracie je nepravděpodobné, především pak v posledních dekáдах, kdy je demokratické zřízení pevně zakotveno.

Práce se také bude zabývat tím, zda existuje nějaká paralela mezi postavením prezidenta a poměrem celkového času funkčního období k poměru času, které prezident strávil v kohabitaci. Kohabitace může prezidenta oslabovat, anebo naopak on může oslabovat fungování vlády. Základní otázkou samozřejmě zůstává, zda takový vztah vůbec existuje.

Ověřovány tak v práci budou především tyto dvě hypotézy:

Ústavní postavení souvisí s reálnou praxí prezidenta, pokud budou prezidentské pravomoci oslabeny, prezident ztratí i na celkovém postavení.

Prezidentovo postavení je slabší, pokud vláda a ministr zahraničí jsou členy jiné politické strany.

Protože se jedná o dlouhé sledované období, je práce strukturována do několika logicky navazujících kapitol. V první z nich je vysvětlena základní metodologie použitá pro tuto diplomovou práci. Ještě před vlastním výzkumem práce mapuje komplexní přehled vývoje finského politického systému, na který navazuje kapitola o proměně ústavního a legislativního postavení prezidenta s akcentem na zahraniční politiku. Vlastní zaměření na vliv prezidentů na

zahraniční politiku Finska je rozdělena do čtyř hlavních a chronologicky seřazených kapitol. V první z nich se práce zabývá třemi prezidenty meziválečného období; ve druhé analyzuje tři prezidenty, kteří svůj mandát vykonávali v průběhu druhé světové války; v další části se práce zaměřuje na Paasikiviho-Kekkonenovu linii, na kterou navazovalo dlouhé období sociálně-demokratických prezidentů. Pro vzájemnou komparaci zahrnuje krátká kapitola i působení Sauliho Niinista. Všichni prezidenti jsou pak komparováni podle vytvořeného modelu a zařazeni do předem definovaných kategorií. Kromě dvou výzkumných otázek a ověřování hypotéz práce nabízí i přehled angažování finských prezidentů v zahraniční politice.

1 Metodologie

Na skutečnost, že se prezidentovo skutečné působení v poloprezidentském systému může, a také často odlišuje, poukázal již Maurice Duverger ve svém článku z roku 1980, ve kterém porovnal ústavní pravomoci poloprezidentských systémů a ústavní praxi. Nejvíce patrný je tento rozdíl na příkladech Islandu a Francie. Ačkoli francouzský prezident podle ústavy patřil spíše mezi slabší prezidenty, jeho reálný vliv byl nejvyšší ze všech. Islandský prezident naopak do politiky zasahoval nejméně. Finsku podle Maurice Duvergera přisuzovala ústava z roku 1919 silné pravomoci a prezident se také podle toho choval.¹

Určení reálného postavení prezidenta, nejen v zahraniční politice, není definována pouze ústavou, ale v pojetí této práce také reálnou praxí. Prezidenti, jejichž pravomoci určuje stejná ústava, se mohou, a často také chovají odlišně a jinak si jednotlivé články vykládají. Různý výklad článku 33 ústavy Finska z roku 1919 různými prezidenty je toho důkazem. Měřením ústavních pravomocí prezidentů se zabývalo mnoho politologů. Shugart a Carey navrhli deset kritérií (vybrané pravomoci), kterými postavení prezidenta charakterizovali, přičemž v každém z kritérií určili bodové ohodnocení ústavní definice tohoto kritéria, a to na škále 0 - 4.² Tento model později revidovala Lee Metcalf, neboť podle ní ne zcela reflektoval empirické zkušenosti.³ Celkem 27 kritérií pro svoji analýzu použil Timothy Frye a ohodnotil je 1 bodem, pokud prezident specifickou pravomocí disponuje a 0,5, pokud ji sdílí. V případě, že není přímo volen, se pak výsledek násobí koeficientem 0,5.⁴

Model pro hodnocení finských prezidentů jako aktérů zahraniční politiky vychází z přístupu, který se podobá výše zmíněným, nicméně je jako celek jednodušší a zaměřuje se pouze na zahraniční politiku. Výrazně však evaluuje skutečné působení jednotlivých prezidentů v praxi a umožňuje tak jejich srovnání. Abychom mohli jednotlivé prezidenty mezi sebou komparovat, zaměřuje se navržený model na 3 hlavní kritéria. Dvě z kritérií se týkají skutečné praxe a jedno zakotvuje postavení prezidenta podle ústavy, či podle jiných relevantních zákonů. Každé kritérium mapující vliv na zahraniční politiku je ohodnoceno na bodové škále 0 až 2. Kritérium

---

¹ DUVERGER, Maurice. A New Political System Model: Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. 1980, vol. 8, issue 2, s. 166.

² SHUGART a John M CAREY. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York: Cambridge University Press, 1992, 152 s. ISBN 0-521-42990-0.

³ METCALF, Lee Kendall. MEASURING PRESIDENTIAL POWER. *Comparative Political Studies*. 2000, roč. 33, č. 5, s. 682.

⁴ FRYE, Timothy. A Politics of Institutional Choice: Post-Communist Presidencies. *Comparative Political Studies*. 1997, vol. 30, issue 5, s. 525.

zohledňující ústavní pravomoci rozlišuje mezi čtyřmi případy a je tedy ohodnoceno na škále 0 až 3. Vybraná kritéria pro měření jsou následující.

a) Ústavní postavení prezidenta v zahraniční politice:

3 body: Prezident podle ústavy řídí směřování zahraniční politiky. Ústavu je možné vykládat tak, že prezident je hlavním aktérem.

2 body: Prezident sdílí část kompetencí v zahraniční politice s jinými aktéry. Platí například v případě definice politiky vůči Evropské unii. V ostatních oblastech zahraniční politiky určuje směřování zahraniční politiky prezident.

1 bod: Působení státu v určité oblasti zahraniční politiky spadá podle ústavy do pravomoci jiného aktéra, než je prezident. Platí například v případě definice politiky vůči Evropské unii. V ostatních oblastech zahraniční politiky prezident spolupracuje s vládou a parlamentem.

0 bodů: Ústava explicitně definuje, že směřování zahraniční politiky spadá výhradně do pravomoci jiného aktéra než je prezident, a to bez výjimek.

b) Vliv prezidenta na základní směřování zahraniční politiky

2 body: Prezident definuje směřování zahraniční politiky bez ohledu na názor vlády, či parlamentu. V případě rozporů je to prezident, který prosadí svůj názor.

1 bod: Prezident má vliv na směřování zahraniční politiky a vláda, popř. parlament s ním toto směřování aktivně konzultuje. Prezident se v této diskusi dokáže částečně prosadit, popřípadě schvaluje směřování zahraniční politiky definované vládou. Platí i pro situace, kdy prezident definuje směřování zahraniční politiky v oblasti, kterou mu určuje ústava, zatímco vláda určuje směřování ve své ústavně definované oblasti.

0 bodů: Vláda, ani parlament nekonzultují směřování zahraniční politiky s prezidentem a definují ho samy. Nezáleží na tom, zda prezident toto směřování schvaluje, či nikoliv.

c) Vliv a účast na klíčových jednáních se zahraničními partnery

2 body: Prezident se účastní klíčových jednání, popřípadě vždy definuje strategie finské delegace a v případě rozporů dokáže prosadit svoji vůli. Má také rozhodující slovo na postoj finské delegace ke konečnému výsledku jednání. Prezident je také vnímán jako hlavní aktér zahraničními partnery.

1 bod: Klíčová jednání jsou s prezidentem aktivně konzultována, jeho názor je brán v úvahu a některých z nich se prezident může účastnit. Zahraniční partneři vyjednávají s několika aktéry, včetně prezidenta. V jednáních o zahraniční politice je patrná dualita.

0 bodů: Prezident se neúčastní klíčových jednání, ani se nepodílí na přípravě strategických dokumentů. Vláda se rozhoduje zcela bez jakékoliv konzultace a prezident není ani brán zahraničními partnery jako jeden z klíčových partnerů.

Bodové ohodnocení vlivu na zahraniční politiku jednotlivých prezidentů se tedy pohybuje na škále 0 až 4. Podle celkového bodového zisku pak prezidenty lze porovnávat a posuzovat je jako slabé a silné. Aby model lépe reflektoval skutečné působení prezidentů, nerozděluje je pouze na slabé a silné, ale vytváří několik dalších kategorií a rozlišuje mezi ústavním postavením a reálným fungováním během jednotlivých funkčních období, tj. druhé a třetí kritérium dohromady. Hlavním důvodem pro tento přístup je přesnější reflexe reálného fungování zahraniční politiky. Ze stejného důvodu nemusí být bodové ohodnocení prezidentů v určité kategorii pouze celé číslo, ale svoji aktivitou může prezident získat, či ztratit část bodu. Stejný princip platí i při vágní legislativní definici prezidentova postavení.

Navržený model nesčítá získané body, ale promítá je do bodového grafu zobrazeného dále. Prezident, který, by totiž v teoretickém případě nedisponoval žádnými ústavními pravomocemi, ale definoval by směřování zahraniční politiky a měl i vliv na jednotlivá jednání a na strategie finské delegace, by spadal do stejné bodové kategorie jako prezident, který sice podle ústavy disponuje všemi pravomocemi, ale reálně funguje pouze jako konzultant základního zahraničně-politického směřování. Navržený model rozlišuje mezi těmito postaveními a definuje sedm možných situací.

a) Prezident jako nerelevantní aktér: Výsledek prezidenta je 0 bodů. Nedisponuje žádnými významnými pravomocemi, ani se na definici zahraniční politiky nepodílí. Prezident je označen za nerelevantního aktéra, pokud platí $P = [0, 0]$, kde P určuje pozici prezidenta v grafu na základě získaných bodů.

b) Prezident jako slabý aktér: Ústava nabízí prezidentovi mnohem větší pravomoci než ty, které skutečně využívá. V případě, že disponuje částečnými pravomocemi (body 1 a 2), nevyužívá je v plné míře, ale pouze částečně. Platí i pro případy, kdy má prezident minimální pravomoci, které využívá.

c) Prezident jako silný aktér: Prezident, který podle ústavy určuje směřování základní, využívá většinu svých ústavních pravomocí a je důležitých zahraničně-politickým hráčem. Prezident, který se v pravomocích dělí s jinými, či jinými aktéry, využívá veškerých svých pravomocí.

d) Prezident jako dominantní aktér: Prezident disponuje podle ústavy silnými pravomocemi a využívá je. Vláda a parlament pouze těžko prosazují vlastní směr. Platí pro situace, kdy prezident určuje směr zahraniční politiky a má kontrolu nad většinou jednání, nebo konzultuje směřování zahraniční politiky s ostatními aktéry a má plnou kontrolu nad všemi klíčovými jednáními.

e) Prezident jako suverénní lídr: Prezident disponuje podle ústavy silnými pravomocemi a plně je využívá. Ostatní aktéři nemají vliv na směřování zahraniční politiky. Prezident může svoji silnou zahraničně-politickou roli převést i do politiky domácí. Prezident je označen za suverénního lídra, pokud platí $P = [4, 3]$.

f) Prezident jako autoritářský aktér: Zahrnuje situace, kdy prezident podle ústavy disponuje omezenými, či žádnými pravomocemi, přesto má silný vliv na zahraniční politiku a svoje pravomoce často překračuje.

g) Prezident jako neaktivní aktér: Prezident podle ústavy definuje alespoň určitou oblast zahraniční politiky. Své pravomoci však nevyužívá a nechává veškerá rozhodnutí a jednání na ostatních aktérech. Prezident je označen za neaktivního aktéra, pokud se v grafu vyskytuje na ose y a zároveň $y > 0$.

Jasnější přehled nabízí graf zobrazující rozdělení prezidentů do jednotlivých kategorií podle navrženého modelu. Čím blíže se prezident v grafu vyskytuje oblasti autoritářského chování, tím více svých možných pravomocí využívá.

Graf 1: Možná postavení prezidenta v zahraniční politice

Na základě tohoto modelu bude také možné sledovat, jak se měnilo postavení finského prezidenta v čase, respektive do jaké kategorie jednotliví prezidenti svým jednáním spadali. V čase bude také možné pozorovat korelaci mezi ústavním postavením prezidenta a jeho reálným působením v zahraniční politice, ačkoliv tento výzkum není primárním cílem této práce. Kromě toho nabízí práce také možnost srovnání vývoje pravomocí v zahraniční politice s vývojem celkového postavení prezidenta. Ten patřil podle ústavní definice k silným aktérům a Finsko tak platilo za nejdéle fungující⁵ a také nejstarší poloprezidentský systém.⁶

Proč právě tento model? Cílem této práce je porovnat všechny finské prezidenty, a proto byla vytvořena jednoduchá kritéria, kterými lze postavení prezidenta měřit. Sledované oblasti v reálném fungování zahraniční politiky jsou také navrženy tak, aby reflektovaly stránku „ideologickou“, která určuje mantinely pro jednání, tak i stránku „praktickou“. Ústavní postavení prezidenta z podobného důvodu je ohodnoceno nikoliv na škále 0 až 2 body, jako u ostatních kategoriích, ale na škále 0 až 3 body, neboť v sobě musí zahrnovat obě zmíněné stránky. Model také ukazuje, který prezident nejvíce využíval svoje pravomoci (čím blíže se prezident vyskytuje v grafu u autoritářské oblasti, tím více své pravomoci využíval). Lze tak

⁵SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 138 s. ISBN 80-858-5094-X.

⁶RAUNIO, Tapio. The Finnish Eduskunta: A Parliament in a Semi-Presidential System. In: *Political Studies Association*[online]. 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.psa.ac.uk/psa-communities/specialist-groups/parliaments-and-legislatures/blog/finnish-eduskunta-parliament>

vysledovat na první pohled, zda více svých pravomocí využívali mladší, či starší prezidenti a zda se prezidenti s nejslabšími pravomocemi také jako nejslabší aktéři chovali. Toto jsou hlavní výhody modelu. Naopak jako slabinu lze vnímat nezahrnutí ostatních aktérů zahraniční politiky, kteří nejsou na první pohled patrní, jako jsou například zájmové organizace, odbory, vlivné akademické vrstvy, ale i zahraniční političtí aktéři. Tento přístup souvisí s již zmíněným požadavkem na možnost porovnání všech finských prezidentů, neboť ne vždy mohou být vztahy s ostatními aktéry patrné.

2 Od poloprezidencialismu k parlamentarismu?

Termín poloprezidencialismus pochází od Maurice Duvergera, který jím popisoval systém Páté Francouzské republiky. Tento model rozpoutal mezi akademiky diskuzi o proměnných, které jsou pro komparaci jednotlivých poloprezidentských systémů signifikantní. V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století byl navržen na Sorbonně model pro komparaci sedmi poloprezidentských systémů, který staví na čtyřech proměnných: ústavní pravidla, proces vytváření parlamentní většiny, pozice prezidenta vůči této většině a národní a kontingentní faktory. Duvergerův model vychází pouze z první výše zmíněné proměnné, kterou rozpracovává do třech bodů, kterými lze poloprezidentský systém definovat.

- „prezident republiky je volen ve všeobecných volbách
- prezident disponuje poměrně značnými pravomocemi
- má protějšek v osobách premiéra a ministrů, kteří disponují exekutivními pravomocemi, pokud mají podporu v parlamentu“⁷

Kromě Francie pracuje Duverger s dalšími šesti státy, které řadí mezi poloprezidentské republiky, a to s Islandem, Výmarskou republikou do roku 1933, Portugalskem, Rakouskem, Irskem a Finskem. A právě kvůli Finsku se Duverger v prvním bodě své definice poloprezidentského systému vyhýbá explicitně přímým všeobecným volbám, neboť ve Finsku většina voleb proběhla podobně jako ve Spojených státech amerických prostřednictvím sboru volitelů.

Nicméně v případě Finska tato podmínka byla porušena, neboť několikrát byl prezident Finska zvolen podle jiného klíče. Mezi lety 1919 a 1994, kdy se ve Finsku uskutečnily první přímé volby, proběhlo celkem 17 voleb prezidenta republiky, přičemž v šesti případech byl prezident zvolen jiným způsobem než sborem volitelů. Kaarlo Juho Ståhlberg, první finský prezident, se stal prezidentem na základě parlamentní volby v roce 1919. Podruhé proběhla volba prezidenta parlamentní cestou v roce 1946, kdy po druhé světové válce uspěl Juho Kusti Paasikivi. V roce 1940 odstoupil ze zdravotních důvodů z úřadu Kyösti Kallio a nového prezidenta Rista Rytiho zvolil stejný sbor volitelů jako jeho předchůdce. Stejný sbor volitelů byl také povolán v roce 1943, kdy Rytiho ve funkci potvrdil. A nakonec dvakrát byl ve Finsku zvolen prezident na základě speciálního zákona. Rok po druhém zvolení Rytiho, tedy v roce 1944,

---

⁷DUVERGER, Maurice. A New Political System Model: Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. 1980, vol. 8, issue 2, s. 166.

nastoupil do prezidentského úřadu Carl Gustaf Emil Mannerheim. Speciálním zákonem parlament také prodloužil mandát nejdéle sloužícímu finskému prezidentovi Urho Kekkonenovi.⁸

Podle Duvergera disponuje podle ústavy finský prezident nejvíce pravomocemi z prezidentů výše zmíněných systémů. Ústava ve finském případě dělá z prezidenta spíše řídicí než kontrolní sílu.⁹ Finský prezident podle staré ústavy disponoval rozhodujícími pravomocemi v těchto oblastech: nominace premiéra, rozpuštění parlamentu, nominace vládních úředníků a zahraniční politika, na kterou se tato práce zaměřuje především. Finský prezident mohl také přicházet s vlastními návrhy zákonů.¹⁰

Podobně jako Maurice Duverger definoval poloprezidentský systém i Giovanni Sartori, který zahrnuje do této kategorie systémy, které splňují následující kritéria:

- *„Hlava státu (prezident) je volena všelidovou volbou – přímo, či nepřímo, na pevně dané volební období.*
- *Hlava státu sdílí exekutivní moc s premiérem, což vytváří strukturu duální autority, již vymezují tři kritéria:*
- *Prezident je nezávislý na parlamentu, není však oprávněn vládnout sám či přímo, a jeho vůle proto musí být tlumočena vládou a procházet přes její rozhodnutí.*
- *Premiér a jeho kabinet naopak představují instituce nezávislé na prezidentovi v tom, že jsou závislé na parlamentu – jsou závislé buď na důvěře, nebo na nedůvěře parlamentu (nebo na obojím) a v obou případech potřebují podporu parlamentní většiny*
- *Duální struktura autority poloprezidentského systému umožňuje různé vyvažování a také přesouvání mocenské převahy uvnitř exekutivy, to však pod přísnou podmínkou, že trvá „potenciál autonomie“ každé složky exekutivy.“¹¹*

Sartori dále říká, že ve Finsku měly politické strany volbu prezidenta pod kontrolou a přiznává, že pokud by změnil definici, Finsko by ze seznamu poloprezidentských států vypadlo, avšak

---

⁸ The Finnish presidential elections 1919-1994. Statistics Finland [online]. 1999 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit2000pres/juttu_en.html

⁹ DUVERGER, Maurice. A New Political System Model: Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. 1980, vol. 8, issue 2, s. 179.

¹⁰ BAHRO, Horst, Bernhard H. BAYERLEIN a Ernst VESER. Duverger's concept: Semi-presidential government revisited. *European Journal of Political Research*. 1998, vol. 34, issue 2, s. 207.

¹¹ SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 140 s. ISBN 80-858-5094-X.

Sartori argumentuje tím, že znění prvního bodu záleží pouze na tom, jak moc přesné toto kritérium chceme mít. Všem ostatním kritériím Finsko vyhovuje.¹²

Shugart a Carey ještě rozdělují poloprezidentské systémy na prezidentsko-parlamentní a premiérsko-prezidentské. Finsko v tomto rozdělení spadá do premiérsko-prezidentského systému stejně jako Rakousko, Francie, Portugalsko, Island.¹³ V tomto systému není prezident nutně šéf exekutivy, ale musí koexistovat s premiérem, který je hlavou vlády. Druhé kritérium premiérsko-prezidentského režimu spočívá v pravomocích prezidenta, kterými disponuje, avšak ty nemusejí být nutně legislativního charakteru. Nejčastěji se v tomto případě jedná o pravomoci souvisejícími s formováním vlády (např. možnost nominace ministrů). Tento systém legislativně negarantuje prezidentovi možnost kontroly kabinetu nebo parlamentu.¹⁴ Toto rozdělení Sartori ostře kritizuje ze tří důvodů. První z nich se týká systému Francie, který se podle této teorie rozpadá ve dvě, neboť je pro něj typické, že převaha premiéra, či prezidenta se převažuje z jedné strany na druhou. Zadruhé, Sartori kritizuje zařazení do poloprezidentských systémů Rakousko a Island. I když do svého seznamu je zařadil i Duverger, Sartori upozorňuje, že Duverger uznal, že v Rakousku, Irsku a na Islandu je politická praxe spíše parlamentní a prezident funguje spíše jako politická loutka.¹⁵ Třetí Sartoriho kritika vůči rozdělení Shugarta a Careyho směřuje k jejich prezidentsko-parlamentnímu režimu, který se podle Sartoriho stává prázdným pojmem, neboť neodpovídá významným zjištěným rozdílům. Sartori k jediným příkladům poloprezidentského systému řadí: Pátou Francouzskou republiku, německou Výmarskou republiku, Portugalsko, Srí Lanku a Finsko.¹⁶

Profesor Dublinské univerzity Robert Elgie nicméně rozdělení Shugarta a Careyho k vítuje.¹⁷ Kritizuje však pojetí Duvergera, a to především druhý bod jeho definice poloprezidentského systému, který přisuzuje prezidentovi v tomto systému „poměrně značné pravomoci“. Pravomoci, kterými poloprezidentský systém posuzujeme, záleží podle Elgieho na osobním soudu autora a rozdíly v rozlišování poloprezidentských systémů jsou propastné. Jako lepší

---

¹²SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 140 s. ISBN 80-858-5094-X.

¹³SHUGART a John M CAREY. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York: Cambridge University Press, 1992, 41 s. ISBN 0-521-42990-0.

¹⁴SHUGART a John M CAREY. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York: Cambridge University Press, 1992, 23-24 s. ISBN 0-521-42990-0.

¹⁵DUVERGER, Maurice. A New Political System Model: Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. 1980, vol. 8, issue 2, s. 167.

¹⁶SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 133 - 141 s. ISBN 80-858-5094-X.

¹⁷ELGIE, Robert. What is semi-presidentialism?. *Semipresidentialism* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: http://www.semipresidentialism.com/?page_id=2

definici nabízí: „Režim, kde všeobecně zvolený prezident a premiér a kabinet jsou zodpovědní za legislativu“.¹⁸ Na základě této definice bychom mezi poloprezidentské systému zařadili mnohem více států. Elgie sem v současné době řadí 53 států,¹⁹ v roce 2006 to dokonce bylo 56.²⁰ Finsko se pochopitelně v tomto seznamu objevuje v obou případech a je tak podle Elgieho nejstarším fungujícím poloprezidentským režimem. Druhý nejstarší funguje v Irsku (1937). Elgie řadí do svého seznamu i Českou republiku, a to od roku 2012, kdy byla parlamentem schválena přímá volba prezidenta.²¹

Elgieho argument o problému subjektivního posouzení pravomocí prezidenta podporují i výsledky studie Alfreda Stepana a Cindy Skach: *Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation*. Ti na základě kvantitativního výzkumu posuzují, zda daná země spadá spíše mezi prezidentské či parlamentní režimy. Studii zde uvádím, neboť Stepan a Skach jako jediní autoři nezařazují Finsko mezi poloprezidentské režimy, kam podle nich patří pouze Francie a Portugalsko.²² Finsko ve svém výzkumu vůbec nezohledňují a pouze konstatují, že Finsko spolu se Švýcarskem ze své studie vyjímají jako „smíšený případ“.²³

Ze zmíněných autorů tedy většina z nich zcela jednoznačně zařazuje Finsko podle ústavy z roku 1919 mezi poloprezidentské systémy. Po skončení mandátu Urho Kekkonena, který v prezidentské funkci vydržel téměř 26 let, začalo postupné oslabování prezidenta. Během Kekkonenova prezidentského mandátu většina finské politické elity preferovala posílení parlamentu a okleštění pravomocí prezidenta. Mezi tyto příznivce patřil i nově zvolený prezident Mauno Koivisto, který nezneužil vysoké popularity ve svůj prospěch. Koivisto nezamýšlel vytvořit z prezidenta pouze reprezentativní orgán a již před zahájením prvního funkčního období slíbil nevměšování se do záležitostí domácí politiky.²⁴ V roce 1987 došlo

---

¹⁸ ELGIE Robert a Sophia Moestrup: Semi-presidentialism: a common regime type, but one that should be avoided? In.: *Semi-presidentialism in Central and Eastern Europe*. New York: distributed in the United States exclusively by Palgrave Macmillan, 2008, 4 s. ISBN 07-190-7535-1.

¹⁹ ELGIE, Robert. Up-to-date list of semi-presidential countries with dates. *Semipresidentialism* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.semipresidentialism.com/?p=1053>

²⁰ ELGIE Robert a Sophia Moestrup: Semi-presidentialism: a common regime type, but one that should be avoided? In.: *Semi-presidentialism in Central and Eastern Europe*. New York: distributed in the United States exclusively by Palgrave Macmillan, 2008, 5 s. ISBN 07-190-7535-1.

²¹ ELGIE, Robert. Up-to-date list of semi-presidential countries with dates. *Semipresidentialism* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.semipresidentialism.com/?p=1053>

²² STEPAN, Alfred a Cindy SKACH. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation: Parliamentarism versus Presidentialism. *World Politics*. 1993, vol. 46, issue 01, s. 9.

²³ STEPAN, Alfred a Cindy SKACH. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation: Parliamentarism versus Presidentialism. *World Politics*. 1993, vol. 46, issue 01, s. 5.

²⁴ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 101.

k faktickému omezení prezidentských pravomocí, neboť prezident již nemohl jmenovat Státní radu (vládu) téměř libovolně,²⁵ ale ta si musela získat i důvěru parlamentu (článek 36).²⁶ To, že v prezidentově pravomoci zůstalo jmenování formatéra vlády, využil Koivisto v témže roce, když jmenoval Holkeriho premiérem parlamentu navzdory.²⁷

Na počátku devadesátých let byly v parlamentu diskutovány další budoucí kroky, které by vedly k dalšímu oslabení prezidenta.²⁸ Již v roce 1991 byl vydán další dodatek, který z ústavy vyjmul výsadní pravomoc prezidenta rozpustit parlament.²⁹ Nicméně podle Paloheima zůstával prezident nejsilnější osobou v oblasti exekutivy. K posílení premiéra a skutečnému soupeření o lídra exekutivní moci došlo až za úřadování Martti Ahtisaariho.³⁰

S přibývajícimi dodatky k ústavě se zdálo být přijetí její kompletní revize nevyhnutelné. Tato snaha nebyla ničím novým, neboť pokus o přijetí nové ústavy zkrachoval již v sedmdesátých letech.³¹ Avšak až ve druhém funkčním roce Ahtisaariho byla ustavena pracovní skupiny Ústava 2000, která měla za úkol zhodnotit nutnost přijetí nové ústavy.³² Skupina, kterou tvořili vědečtí pracovníci a nejvyšší státní úředníci, neměla vytvořit novou podstatu ústavy, ale načrtnout její strukturu. Svoji zprávu pak měla představit parlamentní komisi skládající se ze členů politických stran. Práce trvala sedmnáct měsíců a i přes ideologickou a názorovou rozdílnost členů pracovní skupiny i parlamentní komise nedošlo k výraznému sporu. K těm docházelo pouze v individuální rovině, kdy někteří jedinci kalkulovali

---

²⁵ VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 141. ISSN 1803-8220.

²⁶ 1987 AMENDMENTS TO FINLAND'S CONSTITUTION OF 1919. Cline Center for Democracy [online]. 2011 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z:

http://portal.clinecenter.illinois.edu/REPOSITORYCACHE/198/4Af6n2esP5j0t80TbV3ZxmU5y5Kn4kH44M2f5Fx8Zc5h56eb6peM3K7F3BL9y4Psq6m5TyZI5AfERu9EKw2teywx2t9Qc53uz5L2X99Ha4u_5803.pdf

²⁷ PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 226

²⁸ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 105.

²⁹ VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 141. ISSN 1803-8220.

³⁰ PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 223

³¹ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 105.

³² VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 150 ISSN 1803-8220.

s eventuálním rozložením sil při prezidentských volbách v roce 2000. Názor na přechod k posílení parlamentarismu byl však jednotný a strany se na něj připravovaly.³³

Finální návrh nové ústavy byl parlamentu předložen na počátku roku 1998 a po přezkoumání ho schválily dvě po sobě jdoucí vlády³⁴, neboť v roce 1999 proběhly ve Finsku parlamentní volby, ve kterých sice opět zvítězili sociální demokraté, avšak v porovnání s předchozími volbami si pohoršili.³⁵ Nová ústava vstoupila v platnost v květnu 2000 jako zákon 731/1999.³⁶

Heikki Paloheimo ve svém článku z roku 2003 rozděluje postavení prezidenta na tři období a porovnává různá pole působnosti. Z níže uvedené tabulky je patrné, že postavení prezidenta bylo systematicky oslabováno a jediná pravomoc, kterou si bez výjimky udržel je pozice vrchního velitele armády. I když tuto pozici v případě války mohl zastávat, a během druhé světové války také zastával, někdo jiný.

Tabulka 1: Rozdělení pravomocí podle ústavy

Oblast	Stará ústava 1919-1980	Stará ústava do roku 1999	Nová ústava od roku 2000
<i>Nejvyšší exekutivní orgán</i>	prezident	prezident	vláda
<i>Jmenování vlády</i>	Prezident má autonomní pravomoc	Prezident po jednání s parlamentními skupinami	Parlament; prezidentova role je čistě formální
<i>Rezignace vlády</i>	Parlament, premiér nebo prezident nepřímo rozpouštějí parlament	Parlament nebo premiér	Parlament nebo premiér
<i>Rozpuštění parlamentu a vyhlášení předčasných voleb</i>	prezident	Prezident na podnět premiéra	Prezident na podnět premiéra
<i>Vládní návrhy zákona</i>	Prezident může změnit vládní návrhy zákona	Prezident může změnit vládní návrhy zákona	Možnost prezidenta změnit návrhy zákona byla téměř eliminována

³³ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 105.

³⁴ VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 150 ISSN 1803-8220.

³⁵ Votes cast per party and voting turnout. Statistics Finland [online]. 1999 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99/puolueiden_menestys_en.htm

³⁶ Finsko. The Constitution of Finland. In: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>. 1999.

Oblast	Stará ústava 1919-1980	Stará ústava do roku 1999	Nová ústava od roku 2000
<i>Legislativa: právo veta</i>	Prezident může odložit projednání zákona do zasedání vlády po dalších národních volbách	Prezident může odložit projednání zákona do dalšího zasedání vlády	Parlament může přehlasovat prezidentské veto
<i>Legislativa: dekrety</i>	Prezident a vláda	Prezident a vláda	Vláda
<i>Vedení zahraniční politiky</i>	Prezident	Prezident	Prezident ve spolupráci s vládou
<i>Vedení zahraniční politiky: rozhodnutí v souvislosti s EU</i>		Vláda	Vláda
<i>Vrchní velitel ozbrojených sil</i>	Prezident	Prezident	Prezident
<i>Jmenování vyšších státních úředníků</i>	Prezident jmenuje velké množství vyšších úředníků; ostatní jsou jmenováni vládou nebo ministry	Je omezen počet vyšších státních úředníků jmenovaných prezidentem	Prezident jmenuje velmi omezený počet nejvyšších úředníků

Zdroj: PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 225.

Robert Elgie poprvé zpracoval seznam poloprezidentských režimů podle své nové definice v roce 2006. Po přijetí nové ústavy v roce 2000 tak finští autoři přebírali Duvergerovu a Sartoriho definici a ve změně viděli klasický případ přechodu od poloprezidencialismu k čistému parlamentarismu. Jaakko Nousiainen ve své studii z roku 2001 napsal „*Je evidentní, že se Finsko přiblížilo státům západní Evropy a těžko můžeme hledat důvody pro epiteton poloprezidencialismu.*“³⁷ Heikki Paloheimo v roce 2003 uzavřel text své studie mimo jiné slovy „*Od 80. let se finský politický systém postupně změnil z poloprezidencialismu na parlamentarismus.*“³⁸

Jak je z výše uvedené tabulky patrné, v nové finské ústavě již nespadá veškerá kompetence pod pravomoci prezidenta, ale musí se o ni dělit s vládou. V minulosti se však jednalo o velice významnou pravomoc, kterou zakotvovala ústava z roku 1919 v článku 33.³⁹ Vezmeme-li seznam Duvergerových států s poloprezidentským systémem: Finsko, Island, Výmarskou

³⁷ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 108.

³⁸ PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 240.

³⁹Finsko. Constitution Act of Finland. In: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b53418.html>

republiku, Portugalsko, Rakousko, Francie a Irsko, pak finský prezident jako jediný disponoval v zahraniční politice rozhodovacími pravomocemi. Spolurozhodující pravomoci v zahraniční politice podle ústavy náležely prezidentům Výmarské republiky, Islandu, Portugalska a Rakouska.⁴⁰

---

⁴⁰VESER, Ernst. Semi-Presidentialism-Duverger's Concept - A New Political System Model. In: *The Research Center for Humanities and Social Sciences* [online]. 1998 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z:http://www.rchss.sinica.edu.tw/app/ebook/journal/11-01-1999/11_1_2.pdf

3 Ústavní a legislativní definice zahraniční politiky

3.1 Ústava z roku 1919

Na podobě finského politického systému po zisku nezávislosti nepanovala mezi finskými politickými elitami shoda. Finsko vyhlásilo svoji nezávislost 6. prosince 1917 a již 27. prosince se budoucí prezident Pehr Evid Svinhufvud obrátil ke švédskému králi se žádostí o uznání nezávislého Finska. Rozhodující slovo mělo Rusko. Ve večerních hodinách 31. prosince podala finská delegace ruské Radě lidových komisařů k podpisu následující návrh:

„V odpovědi na návrh finské vlády o uznání Finska jako nezávislého státu, Rada lidových komisařů, plně v souladu s právem na sebeurčení národů, rozhodla navrhnout Ústřednímu výkonnému výboru:

a) že by měla být uznána politická nezávislost Finské republiky a

b) že by měla být, v konzultaci s finskou vládou, ustaven zvláštní výbor reprezentantů obou států, který připraví opatření spojená s oddělením Finska od Sovětského svazu.“⁴¹

I přes výhrady některých vrcholných představitelů bolševické strany, kteří jednali se Svinhufvudem, hlavním představitelem buržoazních stran ve Finsku, se Rada lidových komisařů rozhodla žádosti vyhovět a Finsko tak mohly uznat i další státy.⁴² V definicifinských požadavků je zřetelný vliv republikánského křídla, které do bodu „a“ zakotvilo Finsko jako budoucí republiku, ačkoliv o státním zřízení státu a podobě ústavy nebylo zdaleka rozhodnuto.

Zformulování a přijetí nové ústavy zkomplikovala nestabilní vnitřní situace a občanská válka, ve které nakonec byly socialistické síly potlačeny. Klíčový vliv na podobu nové ústavy měly březnové volby z roku 1919, ve kterých uspěly strany preferující republiku před monarchií, a především proto nová ústava přijatá 17. července 1919 ustanovila Finsko republikou.⁴³

Podobu dokumentu definovala názorová roztříštěnost finských elit i společnosti. Ústavu z roku 1919 lze vnímat jako střední cestu mezi krajní pravíci a krajní levíci,⁴⁴ přirozený výsledek vývoje

---

⁴¹UPTON, Anthony F. *The Finnish Revolution, 1917-1918*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1980, 197 s. ISBN 08-166-0905-5.

⁴² tamtéž 198

⁴³JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 227-242 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

⁴⁴HUSA, Jaakko. *The Constitution of Finland: a contextual analysis*. Portland, Or.: Hart Pub., 2011, 22 s. Constitutional systems of the world. ISBN 18-411-3854-1.

finské společnosti,⁴⁵ i jako kompromis mezi monarchistickým a republikánským pojetím státu.⁴⁶ Rozpory mezi sebou o podobě nové ústavy měli i švédsky mluvící Finové. Mezi podporovatele monarchie patřil například profesor právní historie Ernst Estlander, proti se stavěl například levicový liberál a knihovník Helsinské univerzity Georg Schaumann.⁴⁷ Ústava každopádně přisuzovala prezidentovi silné pravomoci. Prezident vykonával legislativní moc společně s parlamentem; do jeho rukou byla svěřena nejvyšší exekutivní moc; měl právo navrhnout změnu zákona, výklad i zrušení zákona; byl vrchním velitelem ozbrojených sil; mohl udělovat a odebírat finské státní občanství a jmenoval arcibiskupy i klíčové akademické posty. Klíčový pro definici zahraniční politiky byl článek 33:

„odst. 1: Vztahy Finska se zahraničními mocnostmi stanoví prezident. Smlouvy uzavřené se zahraničními státy však musí schválit parlament, pokud obsahují ustanovení týkající se legislativní oblasti nebo pokud souhlas parlamentu vyžaduje ústava. Rozhodnutí o vyhlášení války a uzavření míru jsou učiněna prezidentem se souhlasem parlamentu.“⁴⁸

Kromě toho disponoval ještě prezident podle článku 27 nové ústavy také právem rozpustit parlament, což využil již první zvolený prezident Kaarlo Juho Ståhlberg v roce 1924.⁴⁹ Podle analýzy Maurice Duvergera disponoval finský prezident podle ústavy největšími rozhodovacími pravomocemi ze všech prezidentů poloprezidentských systémů v Evropě, tj. Finsko, Island, Francie, Portugalsko, Rakousko, Výmarská republika a Irsko. Reálně se však v praxi více prosazoval francouzský prezident. Nicméně podle ústavy nebyl finský prezident jediným orgánem určujícím celkovou podobu zahraniční politiky, neboť první odstavec článku 34 říkal: *„Prezident učiní svá rozhodnutí v Radě státu na základě zprávy, kterou předkládá ministr příslušného rezortu.“* a druhý odstavec: *„Pro vstup v platnost musí být prezidentská rozhodnutí podepsána prezidentem a kontrасignována příslušným ministrem. Toto se nevztahuje k záležitostem popsaným v článcích 32 a 47.“⁵⁰* Prezident tak nemohl vždy činit rozhodnutí zcela bez vědomí vlády.

---

⁴⁵ PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 222

⁴⁶ HEJKALOVÁ, Markéta. *Finsko*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, 70 s. *Stručná historie států*, sv. č. 17. ISBN 80-727-7207-4.

⁴⁷ STEINMETZ, Willibald, Ingrid GILCHER-HOLTEY a Heinz-Gerhard HAUPT. *Writing political history today*. New York: Campus Verlag, 2013, 86 s. *History of political communication*, v. 21. ISBN 35-933-9806-0.

⁴⁸ Finsko. Constitution Act of Finland. In: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b53418.html>

⁴⁹ Duties. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2012 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.tpk.fi/public/default.aspx?nodeid=44821&culture=en-US&contentlan=2>

⁵⁰ Finsko. Constitution Act of Finland. In: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b53418.html>

Tabulka 2 Pravomoci prezidentů v poloprezidentských režimech v Evropě

Ústavní pravomoc	Finsko	Island	Výmar	Portugalsko	Rakousko	Francie	Irsko
Navrhnutí premiéra	•	•	•	•	•	•	#
Odvolání premiéra			•	•	•		
Rozpuštění parlamentu	•	#	•	#	•	•	#
Ústavní pravomoc	Finsko	Island	Výmar	Portugalsko	Rakousko	Francie	Irsko
Legislativní iniciativa	#	#					
Veto po revizi ústavy			•	•			
Vyhlášení referenda				#	#	#	
Odvolání se k ústavnímu soudu				•		•	•
Vydávání dekretů		#	•			•	
Veto na základě politických důvodů		#					
Navrhnutí vládních úředníků	•	#	#	#	#	#	
Kontrola státní správy	•	#					
Pravomoc v zahraniční politice	•	#	#	#	#		
Navrhnutí ústavních soudců				•		•	•
• - rozhodující pravomoc # - pravomoc zablokování nebo spolurozhodovací pravomoc							

zdroj: VESER, Ernst. Semi-presidentialism-Duverger's Concept - A New Political System Model. *Research Center for Humanities and Social Sciences* [online]. 1999 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: http://www.rchss.sinica.edu.tw/app/ebook/journal/11-01-1999/11_1_2.pdf

Jak je z tabulky patrné, rozhodovací pravomoc prezidenta v zahraniční politice byla z komparativního pohledu jedinečnou. I finské elity si uvědomovaly její důležitost pro mladý stát, jakým Finsko bylo. Mannerheim v březnu 1919 prohlásil, že politika existuje pouze kvůli

mezinárodním vztahům. Její důležitost si uvědomovali i Ståhlberg a Relander.⁵¹ Fakt, že politické elity kladly na zahraniční politiku specifický důraz, značí mnoho o její důležitosti.

V období platnosti první ústavy bez pozdějších dodatků, jsou finští prezidenti ohodnoceni v ústavním třemi body, neboť toto období splňuje předem stanovenou definici, tedy, že určuje zahraniční politiku (klíčový článek 33) a není omezen pouze na její určitou oblast. Ústavu je tak možné vykládat, že prezident hraje zásadní roli pro její směřování a někteří prezidenti (především Paasikivi a Kekkonen) si ho tak skutečně vykládali. Třemi body jsou ohodnoceni v ústavním postavení také jejich předchůdci. Mezi prezidenty, kteří disponovali těmito pravomocemi, řadím i Mauna Koivista, za jehož vykonávání úřadu sice docházelo k oslabování prezidenta a Koivisto sám sledoval více parlamentní linii. První legislativní změny v zahraničně-politickém postavení prezidenta však začaly až na samém konci jeho funkčního období a vstoupily v platnosti až ve funkčním období Marttiho Ahtisaariho.

3.2 Parlamentní zákon z roku 1928

Proces, kterým se měla zahraniční politika Finska ubírat, upravoval i tzv. Parlamentní zákon, který vstoupil v platnost 13. ledna 1928. Kromě zavedení základního legislativního rámce fungování parlamentu a způsobu jeho volby obsahoval zákon i články o způsobu fungování parlamentních výborů (články 40-53). Na prvním parlamentním zasedání musely být ustanoveny Výbor pro ústavní právo, Výbor pro běžné zákony, tzv. Velký výbor, Finanční výbor a právě Výbor pro zahraniční věci. Kromě nich se během prvního zasedání ustanovily i další stálé výbory, avšak tyto jmenované měly speciální status a musely mít alespoň 17, v případě Finančního výboru 21 a Velkého výboru 25, členů. Vznik výborů neposunoval pravomoci od prezidenta k vládě, nýbrž k parlamentu, neboť člen vlády nemohl ve výborech usednout. Výboru pro zahraniční věci se týkal článek 48, který říkal:

„Výbor pro zahraniční věci je pověřen vypracováním otázek týkajících se smluv, nebo ustanoveních ve smlouvách, které podle Vládního zákona⁵² musí být schváleny Parlamentem; kromě toho také připravuje otázky týkající se zahraničních věcí, rozhodnutí vyžadujících souhlas Parlamentu, stejně jako otázky zahraniční politiky, které by s ní mohly souviset.

---

⁵¹STEINMETZ, Willibald, Ingrid GILCHER-HOLTEY a Heinz-Gerhard HAUPT. *Writing political history today*. New York: Campus Verlag, 2013, 86 s. History of political communication, v. 21. ISBN 35-933-9806-0.

⁵² Vládním zákonem je myšlena ústava z roku 1919

Výbor by měl dostat, pokud to okolnosti vyžadují, prohlášení vlády, pokud se jedná o vztahy s cizími zeměmi; výbor může, považuje-li to za nezbytné, vyjádřit svůj názor k tomuto prohlášení.

Výbor rovněž prozkoumá zprávu podle článku 29 (zpráva vydaná vládou Parlamentu při zahájení, nebo krátce po něm, řádné schůze) v rozsahu týkajícím se zahraničních věcí a vytvořit takové návrhy, které mohou být za tímto účelem vyžadovány.

Členové výboru by měli zachovat diskrétnost v určitém bodu případu, ve kterém se na ně vláda obrací.⁵³

Zákon byl zrušen až 22. prosince 1999 a začleněn do nové ústavy a článek 48 platil v nezměněné podobě až do roku 1991, kdy byl upraven dodatkem 548/1991.⁵⁴ Další změny článku 48 přinesly dodatky 1117/1993⁵⁵ a 1551/1994.⁵⁶ Dodatky, které byly přijaty, reflektovaly vývoj nejen v postavení prezidenta, ale i zakomponovaly novou skutečnost - vstup Finska do Evropské unie. V době, kdy byl zákon zrušen, měl článek 48 tuto podobu:

„Výbor pro zahraniční věci připravuje záležitosti spojené se schválením, nebo vstupem v platnost smluv, které jsou z pohledu finských zahraničních vztahů důležité, stejně jako záležitosti jemu odeslané týkající se zahraničních věcí.

Výbor na požádání, nebo pokud to vyžadují okolnosti, dostává vládní zprávu o vztazích s cizími zeměmi a informace o záležitostech zahrnující společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie. Pokud je to nezbytné, může výbor vydat prohlášení k vládě na základě zprávy a informací, které mu byly poskytnuty.

Výbor rovněž prozkoumá zprávu podle článku 29, pokud se vztahuje ke vztahu s cizími zeměmi, a předloží návrhy se zdůvodněním.

---

⁵³HODGSON, John H. Postwar Finnish foreign policy: institutions and personalities. *Western Political Quarterly* [online]. 1962, roč. 15, s. 83 [cit. 2015-04-21].

⁵⁴Laki valtiopäiväjärjestyksen 48§:n muuttamisesta 548/1991. *Finlex Data Bank* [online]. 1991 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910548>

⁵⁵Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 1117/1993. *Finlex Data Bank* [online]. 1993 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931117>

⁵⁶Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 1551/1994. *Finlex Data Bank* [online]. 1993 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941551>

*Členové výboru respektují mlčenlivost, kterou vláda považuje za nezbytnou vzhledem k povaze určité záležitosti.*⁵⁷

Výbor pro zahraniční vztahy tak byl definován až do změn z devadesátých let jako spíše podpůrný a konzultační orgán u případů, které musely být konzultovány s parlamentem, tedy ty případy, které vyžadovaly změnu legislativy. Nicméně dva posledně zmíněné dodatky, tedy 1117/1993 a 1551/1994, měly klíčový vliv na zahraničně-politické pravomoci prezidenta. Tyto dodatky definovaly vztah pravomoci a byly jimi vytvořeny paragrafy 54a až 54g. Ty explicitně neříkají, že směřování politiky v Evropské unii určuje vláda, premiér, či parlament, avšak přesně definují postupy v záležitostech s EU spojených a prezident v těchto paragrafech vůbec nefiguruje.⁵⁸ Působení Finska v mezinárodních organizacích navíc definoval dodatek ústavy z roku 1993.

3.3 Ústavní změny a cesta k novému dokumentu

Proces ústavních změn ve Finsku měl širší význam a mnohem více příčin, jak nastínila předchozí kapitola. Změny v postavení prezidenta v zahraniční politice však ne zcela korespondovaly s omezováním jeho celkového postavení. Po skončení Kekkonenova prezidentství se Finsko začalo více otvírat evropským institucím, což bylo později reflektováno i v legislativních úpravách. Finsko se již roku 1961 stalo přidruženým členem Evropského společenství volného obchodu (EFTA). Plným členem se však stalo až roku 1986. Z organizace Finsko vystoupilo v roce 1995, kdy se stalo společně se Švédskem a Rakouskem členy Evropské unie.⁵⁹

Ještě před skončením Koivistova funkčního období byl schválen ústavní dodatek 1116/1993. Ten vytvořil článek 33a, který říkal:

„Parlament musí participovat na přípravách rozhodnutí učiněných, které mají být učiněny mezinárodními orgány, způsobem stanoveným v Parlamentním zákoně.“

---

⁵⁷Finland - Parliament Act 1928. *International Constitutional Law Project Information* [online]. 2010 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.servat.unibe.ch/icl/fi02000.html>

⁵⁸ tamtéž

⁵⁹EFTA through the years. *The European Free Trade Association* [online]. 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.efta.int/about-efta/history>

*Bez ohledu na ustanovení v paragrafu 33, Rada státu určuje obsah národních příprav pro rozhodnutí učiněná mezinárodními organizacemi podle paragrafu 1 a takových rozhodnutí, která nevyžadují souhlas parlamentu ani, kvůli účinnosti svého obsahu, vydání dekretu, a rozhoduje i o ostatních opatřeních přijatých Finskem.*⁶⁰

I v souvislosti se změnami, které přinesly dodatky k Parlamentnímu zákonu, získala vláda a parlament důležitou část zahraničně-politické agendy. A právě proto je období mezi těmito dodatky a novou ústavou, tedy funkční období Marttiho Ahtisaariho, ohodnoceno dvěma body, neboť část agendy je vyjmuta z prezidentových pravomocí, avšak základní směřování zahraniční politiky stále zůstává definováno podle článku 33. Vstupem do EU se tak zvýraznila dualita v zahraniční politice.⁶¹

Nezbytnost nové ústavy a proces jejího přijetí popisuje předchozí kapitola. Nový dokument znovu definoval pravomoci prezidenta v zahraniční politice. Posílila se parlamentní kontrola zahraničně-politických rozhodnutí, nicméně prezident si uchoval svoji roli lídra v zahraniční politice. Jeho postavení však limitovala explicitní nutnost spolupráce s vládou. Vládě zůstaly záležitosti týkající Evropské unie a parlament musí stále schvalovat záležitosti, které vyžadují další legislativní implementaci.⁶² Postavení vlády a premiéra v záležitostech spojených s Evropskou unií upevnil ještě dodatek ústavy 1112/2011, který říká, že v Evropské radě zastupuje Finsko premiér. V případě, že se vláda ve výjimečných případech nerozhodne jinak, zastupuje Finsko i v ostatních záležitostech spojených s Evropskou unií, které vyžadují přítomnost nejvyššího zástupce státu.

Pro postavení aktérů v zahraniční politice jsou v nové ústavě klíčové články v hlavě 8: Mezinárodní vztahy. Základní definici vztahu k zahraniční politice poskytuje článek 93.

„Zahraniční politika Finska je řízena prezidentem republiky ve spolupráci s vládou. Avšak parlament souhlasí s finskými mezinárodními závazky a jejich denunciacemi a rozhodne o

---

⁶⁰ Finsko. Constitution Act of Finland. In: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b53418.html>

⁶¹ PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. Scandinavian Political Studies. 2003, vol. 26, issue 3, s. 224.

⁶² KULOVESI, Kati. International Relations in the New “Constitution of Finland”. Nordic Journal of International Law, vol. 69, issue 4, s. 517.

*vstupu v platnost finských mezinárodních závazků tak jak říká Ústava. Prezident rozhoduje o záležitostech války a míru se souhlasem Parlamentu.*⁶³

Po posledním dodatku 1112/2011 je také patrné, že většinová a jednotná vláda má silnější postavení než prezident. Pokud existuje v zahraniční politice nepřekonatelný rozpor mezi vládou a prezidentem, pak musí být přijato takové rozhodnutí, které přijme parlament.⁶⁴ Finský prezident, ačkoliv již ztratil své dominantní postavení v zahraniční politice, stále podle ústavy řídí zahraniční politiku, i když ve spolupráci s vládou. Nelze tak říci, že by se jednalo o nerelevantního aktéra. Proto nelze ani po přijetí nové ústavy ohodnotit ústavní pravomoci prezidenta žádným bodem.

Podoba současné ústavy dává prezidentovi jednobodové ohodnocení. Z ústavního hlediska má současný prezident Sauli Niinistö o něco slabší pozici než jeho předchůdkyně Tarja Halonen. Definice originálního ústavního dokumentu z roku 2000 totiž přesně nedefinovala, kdo se má účastnit summitů EU a Halonen se jich často účastnila.⁶⁵ Aby navržený model lépe reflektoval předchozí vágní ústavní definici, bude mít Tarja Halonen namísto 1 bodu, 1.5 bodu, neboť legislativní postavení prezidenta jí umožňovalo se summitů účastnit. Nelze tak říci, že by vláda ve své výsostné oblasti zahraniční politiky dominovala.

Většina finských prezidentů tak v oblasti ústavního postavení má tři body. Nejméně bodů pak je přiděleno současnému finskému prezidentovi Niinistovi. Ačkoliv postavení prezidenta v zahraniční politice systematicky klesalo, přesto ho ústava z roku 2000, ani její dodatky nezbavují veškerých pravomocí a stále, i když ve spolupráci s vládou, určuje směřování zahraniční politiky. Minimální jednobodové ohodnocení u každého prezidenta zároveň znamená, že žádný z nich nebude spadat do kategorie „*nerelevantní aktér*“, který byl v modelu definován jako aktér bez reálných pravomocí (0 bodů) a bez jakéhokoliv reálného vlivu na politiku.

---

⁶³Finsko. The Constitution of Finland 11 June 1999. In: 2011. Dostupné z: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

⁶⁴Amendments to the Constitution enter into force in the beginning of March. *Ministry of Justice, Finland* [online]. 2012 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.oikeusministerio.fi/en/index/currentissues/tiedotteet/2012/02/perustuslainmuutoksettulivatvo.html>

⁶⁵VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 153. ISSN 1803-8220.

Tabulka 3: Hodnocení jednotlivých prezidentů podle ústavního postavení

Prezident	Politická strana	Funkční období	Body
Kaarlo Juho Ståhlberg	Národní pokroková strana (NSP)	26. 7. 1919 - 1925	3
Lauri Kristian Relander	Agrární svaz (AS)	1. 3. 1925 - 1931	3
Pehr Evind Svinhufvud	Národní koaliční strana (NKS)	1. 3. 1931 - 1937	3
Kyösti Kallio	Agrární svaz (AS)	1. 3. 1937 - 1940	3
Risto Ryti	Agrární svaz (AS)	19. 12. 1940 - 1944	3
Gustaf Mannerheim	Bez politické příslušnosti (BPP)	4. 7. 1944 - 1946	3
Juho Kusti Paasikivi	Národní koaliční strana (NKS)	11. 3. 1946 - 1956	3
Urho Kekkonen	Agrární svaz (AS) / Finský střed (FS) ⁶⁶	1. 3. 1956 - 1982	3
Mauno Koivisto	Sociálně demokratická stran (SDS)	27. 1. 1982 - 1994	3
Martti Ahtisaari	Sociálně demokratická stran (SDS)	1. 3. 1994 - 2000	2
Tarja Halonen	Sociálně demokratická stran (SDS)	1. 3. 2000 - 2012	1.5
Sauli Niinistö	Národní koaliční strana (NKS)	1. 3. 2012 - současnost	1

zdroj pro funkční období: TRUHART, Peter. Regents of nations: systematic chronology of States and their political representatives in past and present : a biographical reference book. 2., rev. and enl. ed. München: Saur, 2006, 319-320 s. ISBN 3-598-21549-5.

---

⁶⁶ Od roku 1965 se Agrární svaz přejmenoval na Finský střed (Suomen Keskusta)

4 Prezidenti předválečného období: Ståhlberg, Relander a Svinhufvud

Ostatní dvě kritéria tohoto výzkumu jsou vliv na klíčová zahraniční jednání a vliv na základní směřování zahraniční politiky. Protože tyto dvě kritéria spolu souvisejí a vycházejí především z historických reálií, nejsou v práci zkoumány zvláště, ale jsou zasazeny vedle sebe do historického kontextu. Na základě získaných poznatků si pak lze udělat konečný přehled postavení jednotlivých prezidentů.

4.1 Vliv na zahraniční politiku Kaarla Juha Ståhlberga

V historicky prvních prezidentských volbách uspěl Ståhlberg (NPS) hned v prvním kole, když dokázal získat podporu 143 z 200 možných poslanců a porazil tak Mannerheima, který získal pouhých 53 hlasů. Ståhlberga dokázala do funkce dostat především koalice umírněných stran: Agrárního svazu a Národní pokrokové strany.⁶⁷ Jeden hlas získali ještě Lauri Relander a sociální demokrat Väino Tanner.⁶⁸ Do svého úřadu nastoupil Ståhlberg 25. července 1919 a skončil v něm po jednom šestiletém funkčním období, kdy ho 1. 3. 1925 vystřídal Relander.⁶⁹ Během vykonávání Ståhlbergova úřadu se vystříдалo celkem 8 vlád, 6 premiérů a 5 ministrů zahraničních věcí.

Tabulka 4: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Ståhlberga

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
17. 4. 1919 - 15. 8. 1919	Kaarlo Castrén (NPS)	Eino Rudolf Woldemar Holsti (NPS)
15. 8. 1919 - 15. 3. 1920	Juho Heikki Vennola (NPS)	
15. 3. 1920 - 9. 4. 1921	Rafael Erich (NKS)	
9. 4. 1921 - 20. 5. 1922	Juho Heikki Vennola (NPS)	Carl Johan Alexis Enckell (BPP)
20. 5. 1922 - 2. 6. 1922		
2. 6. 1922 - 14. 11. 1922	Aimo Kaarlo Cajander (NPS)	
14. 11. 1922 - 18. 1. 1924	Kyösti Kallio (AS)	Juho Heikki Vennola (NPS)
18. 1. 1924 - 31. 5. 1924	Aimo Kaarlo Cajander (NPS)	Carl Johan Alexis Enckell (BPP)

⁶⁷RAMIREZ-FARIA, Carlos. *Concise Encyclopaedia of World History*. Delhi: Atlantic Publishers & Distributors, 2007, 210 s. ISBN 978-8126907755.

⁶⁸Presidential elections 1919-2006. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

⁶⁹BIDWELL, Robin Leonard. *The major powers and western Europe, 1900-1971*. London: F. Cass., 1973, 9 s. ISBN 07146297741.

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
31. 5. 1924 - 31. 3. 1925	Lauri Ingman (NKS)	Hjalmar Johan Fredrik Procopé (ŠLS)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 370-371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8. Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

V jednom z prvních důležitých mezinárodních jednání se projevil fakt, že Finsko nemělo v zahraniční politice jasně vytvořenou hierarchickou strukturu. V roce 1920 stále platil válečný stav mezi Finskem a Ruskem, který měl kořeny v občanské válce z roku 1918, kdy ruská armády ve Finsku v bojích podporovala radikální socialisty. Vyjednávání však začala až o dva roky později, neboť se již zdálo jasné, že si bolševici udrží svoji mocenskou pozici.⁷⁰ Mírová jednání se uskutečnila v estonském druhém největším městě Tartu a kromě Finska vyjednávalo o své nezávislosti právě Estonsko. V delegaci, kterou Finsko na jednání vyslalo, působily tři hlavní politické osobnosti: Väinö Tanner - tehdejší předseda sociálně-demokratické strany, bývalý druhý premiér a budoucí sedmý prezident Finska Juho Kusti Paasikivi a tehdejší ministr zahraničí Eino Rudolf Woldemar Holsti. Vedoucím delegace byl zvolen Paasikivi, který patřil do stejné politické strany jako premiér Erich, avšak prosazoval stejnou politiku jako Ståhlberg. Oba politici preferovali rychlé ukončení válečného stavu, a to i za cenu minimálních územních zisků. Jednání o geopolitickém rozdělení se týkala především dvou oblastí: Východní Karélie a oblasti Petsamo. Východní Karélie připadla Rusku a Petsamo, které je rozlohou o mnoho menší, získalo Finsko.⁷¹ I když se nejednalo o neúspěch finské delegace, přesto Paasikiviho političtí oponenti mu neschopnost získat Východní Karélii vyčítali.⁷² Rusko navíc později mělo díky zisku Východní Karélie snadný přístup do oblasti Murmansku, což jim usnadnilo vojenské operace během budoucí Zimní a Pokračovací války.⁷³ Na tomto, pro Finsko zcela klíčovém jednání prezident osobně neparticipoval, nicméně souhlasil s politikou vedoucího delegace.

Nejasné postavení aktérů ukazuje i situace, kvůli které musel rezignovat ministr zahraniční Holsti, který 17. března 1922 na konferenci ve Varšavě podepsal politickou dohodu s Estonskem, Lotyšskem a Polskem. Některé politické strany namítaly, že Holsti nemá pro podepsání takové smlouvy mandát a po politickém tlaku Holsti ve funkci ministra zahraničí skončil. Nahradil ho Carl Enckell, který neměl zájem o to, aby Finsko bylo vnímáno jako baltská

⁷⁰LAVERY, Jason Edward. *The history of Finland*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2006. 106 s. ISBN 978-031-3328-374.

⁷¹MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 51s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.

⁷²WILSFORD, David. *Political leaders of contemporary Western Europe: a biographical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1995, xvii, 348 s. ISBN 03-132-8623-X.

⁷³MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 52s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.

země, a i proto si v této záležitosti vedl opatrněji.⁷⁴ Politická scéna se dělila na několik táborů. Například Mannerheim chtěl spojení pouze s Polskem, generál Rudolf Walden dohodu podporoval v plném znění a prezident Ståhlberg se stavěl proti Holstimu z obavy, že by Polsko mohlo působit v této koalici obtíže.⁷⁵ Od dohody nakonec Finsko ustoupilo po jednáních s Ruskem.⁷⁶ Opět na tomto příkladě lze demonstrovat, že ačkoliv prezident aktivně na jednáních neparticipoval, klíčová rozhodnutí nakonec nešla proti jeho vůli.

Jako důležitý hráč v zahraniční politice Finska se ukázal Hjalmar Procopé, který se dokázal vedle prezidenta, jako ministr obchodu a průmyslu a později jako ministr zahraničí, prosadit a uzavřel několik, pro Finsko důležitých, obchodních dohod.⁷⁷ A právě na základě těchto klíčových jednání je patrné, že se jich neúčastnil, avšak, jak uvádí Paloheimo, aktivně s vládou konzultoval a jmenoval ministry zahraničí politiky, kterým důvěřoval.⁷⁸ A právě jím jmenovaný Procopé hrál během Ståhlbergova období klíčovou roli. Sám tedy Ståhlberg agendu neurčoval, ale měl na ní zásadní vliv, a proto v kategorii „vliv na klíčová zahraniční jednání“ má jeden bod.

I v kategorii „vliv na směřování zahraniční politiky“ je Ståhlbergova aktivita ohodnocena jedním bodem. I když se politická scéna nedokázala shodnout na přesném geopolitickém ukotvení Finska a například ministr zahraničí Hjalmar Procopé označil Finsko za „západní, skandinávskou a baltickou zemi“.⁷⁹ Všichni politici se však obávali německo-ruského přibližování, a i proto se Finsko stalo 16. prosince 1920 členem Společnosti národů.⁸⁰ Holsti k němu prohlásil: „*Je lepší přijmout záruku bezpečnosti od 55 států než od jednoho, Sovětského Ruska.*“⁸¹ Ståhlberg a liberálové viděli ve Společnosti národů zprostředkovatele a vyvažující sílu mezi malými a velkými státy na mezinárodním poli.⁸²

---

⁷⁴NYGÅRD, A-J. THE FORMATION OF THE BALTIC CLAUSE. A FINNISH INITIATIVE?. *Acta Historica Tallinnensia*. 2012, vol. 18, issue 1, s. 73-96.

⁷⁵MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, c2010, 96s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.

⁷⁶NYGÅRD, A-J. THE FORMATION OF THE BALTIC CLAUSE. A FINNISH INITIATIVE?. *Acta Historica Tallinnensia*. 2012, vol. 18, issue 1, s. 93.

⁷⁷NYGÅRD, A-J. THE FORMATION OF THE BALTIC CLAUSE. A FINNISH INITIATIVE?. *Acta Historica Tallinnensia*. 2012, vol. 18, issue 1, s. 93.

⁷⁸PALOHEIMO, Heikki. Divided Executive in Finland: From Semi-Presidential to Parliamentary Democracy. In: European Consortium for Political Research [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/5d52e82d-8c17-479d-8813-28e3d0d5e6d0.pdf>

⁷⁹BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 150 s. ISBN 30-391-0519-1.

⁸⁰Chronology 1920. *INDIANA UNIVERSITY* [online]. 2002 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.indiana.edu/~league/1920.htm>

⁸¹BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 150 s. ISBN 30-391-0519-1.

⁸² tamtéž

Ståhlberga bychom tak v model zařadili mezi **silné prezidenty**, neboť v celkovém součtu získal dva body za „vliv na zahraniční politiku“.

Ståhlbergovo P = [2, 3].

4.2 Vliv na zahraniční politiku Lauriho Kristiana Relandera

Relander (AS) se stal prvním prezidentem, který byl zvolen sborem volitelů, kterého vybrali finští voliči v lednu 1925. Relander zvítězil ve třetím kole nad Ristem Rytim z Národní pokrokové strany poměrem 172 hlasů ku 102.⁸³ Relander byl překvapivým kandidátem, avšak Agrárnímu svazu se podařilo získat podporu Národní koaliční strany a Švédské lidové strany. Zisku podpory druhé z jmenovaných stran pomohl fakt, že Relanderova manželka patřila mezi Švédské Finy. Georg Schauman po volbě Švédské lidové strany prohlásil: „*Nehlasovali jsme pro Lauriho Relandera, ale pro paní Relanderovou.*“⁸⁴ Svého úřadu se ujal 1. 3. 1925.⁸⁵ I Relander častokrát jmenoval novou vládu a během jeho působení se ve finském parlamentu zformovalo 8 kabinetů, funkce se ujalo 7 různých premiérů a 4 různí ministři zahraničí. Nestabilitě vládního prostředí přispěl i sám Relander, který dvakrát rozpustil parlament a to během funkčního období Sunily a Mantereho.⁸⁶

Tabulka 5: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Relandera

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
31. 5. 1924 - 31. 3. 1925	Lauri Ingman (NKS)	Hjalmar Johan Fredrik Procopé (ŠLS)
31. 3. 1925 - 31. 12. 1925	Antti Tulenheimo (NKS)	Karl Gustav Idman (BPP)
31. 12. 1925 - 13. 12. 1926	Kyösti Kallio (AS)	Emil Nestor Setälä (NKS)
13. 12. 1926 - 17. 12. 1927	Väinö Alfred Tanner (SDS)	Kaarle Väinö Voionmaa (SDS)

⁸³Presidential elections 1919-2006. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

⁸⁴PIETIÄINEN, Jukka-Pekka. Relander, Lauri Kr. (1883 - 1942). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope*[online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=628>

⁸⁵ BIDWELL, Robin Leonard. *The major powers and western Europe, 1900-1971*. London: F. Cass., 1973, 9 s. ISBN 07146297741.

⁸⁶ VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 141. ISSN 1803-8220.

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
17. 12. 1927 - 22. 12. 1928	Juho Sunila (AS)	Hjalmar Johan Fredrik Procopé (ŠLS)
22. 12. 1928 - 16. 8. 1929	Oskari Mantere (NPS)	
16. 8. 1929 - 4. 7. 1930	Kyösti Kallio (AS)	
4. 7. 1930 - 21. 3. 1931	Pehr Evid Svinhufvud (NKS)	

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 370-371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8. Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Relander na rozdíl od Ståhlberga neměl určité dlouhodobé cíle a pevnou linii, avšak spíše řešil konkrétní problémy, které se objevily. Historik Jukka-Pekka Pietiäinen jeho slabou pozici v zahraniční politice připisuje především nezkušenosti s mezinárodními vztahy a i nízkému věku Relandera, který se stal prezidentem v pouhých 41 letech. Kromě toho také trpěl zdravotními problémy, a i proto se více prosazovala vláda a parlament. Zvláštní důvěru měl Relander v osobě Hjalmara Procopého, který působil jako ministr zahraničí polovinu Relanderova funkčního období, a který měl bohaté zkušenosti se zahraniční politikou již z doby Ståhlbergova prezidentství. A právě Procopé byl, namísto Relandera, hlavní postavou finské zahraniční politiky.⁸⁷ Klíčových vyjednávání se Relander neúčastnil a zásadní vliv na ně měl Procopé.

Nelze však říci, že by Relander nebyl ve vyjednáváních aktivní, neboť často jezdil na zahraniční návštěvy, kde se snažil navazovat nové kontakty s ostatními státy a prezentovat Finsko jako mladou zemi působící na mezinárodním poli. Jeho návštěvy také vzbuzovaly zájem veřejnosti i karikaturistů, kteří mu přezdívali „Cestující Lauri“. Svým přístupem nicméně přiblížil prezidentský úřad finským občanům.⁸⁸ I přesto, že se Relander neúčastnil klíčových jednání, do modelu bude z důvodů častých zahraničních návštěv, které mohly mít důležitý vliv na velká jednání, zahrnuta jeho aktivita 0.5 body.

Ve „vlivu na zahraniční politiku“ již ale žádný bod Relanderovi přidělený není. Finsko pokračovalo dále ve směřování, které započalo během funkčního období Ståhlberga, tedy zaměření se na působení Finska ve Společnosti národů. Stále platilo, že se Finsko obávalo především rozpínání Sovětského svazu. Ministr zahraničí Procopé například poznamenal: „*Nejdůležitější a v podstatě jediný úkol finské zahraniční politiky je neutralizovat nebezpečí*

⁸⁷PIETIÄINEN, Jukka-Pekka. Relander, Lauri Kr. (1883 - 1942). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope*[online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=628>

⁸⁸PIETIÄINEN, Jukka-Pekka. Relander, Lauri Kr. (1883 - 1942). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope*[online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=628>

vyplývající z blízkosti Ruska.⁸⁹ Sám Relander viděl pozici Finska jako most mezi Západem a Východem, ačkoliv si přál, stejně jako ostatní pravicoví politici, aby se bolševický režim v Sovětském svazu rozpadl. Nevoli pravicových stran ale například vyvolala jeho schůzka se sovětským velvyslancem v Helsinkách v únoru 1930. Relander tak nedokázal svoji myšlenku prosadit. V celkovém hodnocení je tak Relander zařazen mezi slabé prezidenty.

Relanderovo P = [0.5, 3]

4.3 Vliv na zahraniční politiku Pehra Evinda Svinhufvuda

Historicky třetí prezidentská volba přinesla, stejně jako později v roce 1956, nejtěsnější možný výsledek (za předpokladu všech platných hlasů). Do třetího kola postoupili finský premiér Pehr Evind Svinhufvud a první finský prezident Ståhlberg. Před třetím kolem se Svinhufvudovi podařilo získat podporu Agrárního svazu, což mu zajistilo vítězství poměrem 151 hlasů ku 149.⁹⁰ Volba nového prezidenta probíhala v období krajně pravicových nálad ve společnosti, kdy Hnutí Lapua vytvářelo tlak na politiky, aby přijali protikomunistické zákony, které na jejich popud Relander parlamentu předložil. Ståhlberg patřil mezi nejhlasitější kritiky Hnutí Lapua a po zvolení Svinhufvuda hnutí deklarovalo, že výsledek je především jeho zásluha. Svinhufvud měl mezi členy hnutí velkou autoritu a po svém zvolení od něj dostal telegram: „*Rozkažte, nebo zakažte - my vás posloucháme.*“⁹¹ Svým přístupem se mu podařilo situaci ve Finsku uklidnit. Během Svinhufvudova funkčního období zažívalo Finsko v porovnání s předchozími roky vládní stabilitu a za Svinhufvudova prezidentství fungovaly tři kabinety.

---

⁸⁹BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 151 s. ISBN 30-391-0519-1.

⁹⁰Presidential elections 1919-2006. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z:<http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

⁹¹GRIFFIN, Roger a Matthew FELDMAN. *Fascism: critical concepts in political science*. New York: Routledge, 2004, 169 s. ISBN 04152902015.

Tabulka 6: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Svinhufvuda

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
21. 3. 1931 - 15. 12. 1932	Juho Sunila (AS)	Aarno Armas Sakari Yrjö-Koskinen (NKS)
15. 12. 1932 - 7. 10. 1936	Toivo Mikael Kivimäki (NPS)	Anders Verner Hackzell (BPP)
7. 10. 1936 - 12. 3. 1937	Kyösti Kallio (AS)	Eino Rudolf Woldemar Holsti (NPS) ⁹²

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.
Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Svinhufvud byl jediným finským prezidentem v meziválečném období, který měl bohaté zkušenosti se zahraniční politikou před svým nástupem do úřadu.⁹³ Svinhufvud jmenoval Mannerheima předsedou Rady pro obranu, která měla na starosti plánování finské obrany.⁹⁴ I za pomoci Mannerheima a Paasikiviho se měnilo směřování Finska, které se mnohem více orientovalo na skandinávské země s cílem prohloubit vzájemnou spolupráci, a to především v obranné politice. I přes své zkušenosti a svou silnou pozici se Svinhufvud příliš v zahraniční politice neangažoval a její řízení nechal na ministrech zahraničí. Svinhufvud během svého prezidentství neuskutečnil ani jednu státní návštěvu a ani žádnou státní návštěvu v Helsinkách nepřijal. Podnikl pouze několik soukromých návštěv a to především do Švédska a Estonska.⁹⁵ V modelu tak Svinhufvud nezískal ani bod a zároveň se aktivně neprosazoval ani ve druhé kategorii.

Finsko se během Svinhufvudova funkčního období vydalo skandinávským směrem a první krok byl učiněn v roce 1933, kdy Finsko vyjádřilo svůj zájem o přidání se k Úmluvě z Osla, která byla podepsána, aby podpořila obchod mezi Skandinávií a Nizozemskem, neboť v meziválečném období tyto státy rychle hospodářsky rostly. Zájem na tomto přidružení měli především Hackzell, Mannerheim a Paasikivi.⁹⁶ O rok později se Hackzell poprvé účastnil schůze ministrů zahraničí severovýchodních států, která rezultovala v deklaraci v prosinci 1935.⁹⁷ Tu pronesl premiér

⁹²Holsti byl ministrem zahraničí až do 12. 12. 1938

⁹³LAVERY, Jason Edward. *The history of Finland*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2006. 109 s. ISBN 978-031-3328-374.

⁹⁴PENTTILA, Risto. *Finland's Search for Security Through Defence, 1944-89*. Michigan: Palgrave Macmillan, 1991, 90s. ISBN 033352585X.

⁹⁵Svinhufvud, Pehr Evind (1861 - 1944). HÄIKIÖ, Martti. *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=501>

⁹⁶OLSSON, Sven-Olof. Nordic Trade Policy in the 1930s. *University of Helsinki* [online]. 2006 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers3/Olsson.pdf>

⁹⁷KIRBY, David. *Finland in the Twentieth Century: A History and an Interpretation*. Minnesota: Minnesota University Press, 1980, 116 s. ISBN 0816658021.

Kivimäki 5. prosince, když veřejně oznámil přeorientování finské zahraniční politiky. Kivimäki řekl: „Je přirozené, že Finsko se řadí do Skandinávie, se kterou je naše země svázána více než s jakoukoliv jinou oblastí, a to nikoliv pouze historicky, ale ekonomickou a kulturní provázaností a tedy i celkovým pohledem.“⁹⁸ Následujícího roku se Finsko plně připojilo k Úmluvě z Osla.⁹⁹ Jedním z klíčových důvodů pro tento krok bylo vystoupení Německa ze Společnosti národů a naopak sovětský vstup do něj, což vyvolalo ve Finsku potřebu zajištění své bezpečnosti jiným způsobem. Sám Svinhufvud patřil mezi zastánce proněmeckého přístupu, nicméně Finsko se díky vládě vydalo směrem skandinávské neutrality.¹⁰⁰

Vzhledem k tomu, že Svinhufvud nepatřil mezi aktéry zahraniční politiky, kteří by se snažili uplatnit svoje pravomoci, je v modelu na základě výsledků v proměnných zařazen mezi neaktivní prezidenty, kteří sice pravomocemi disponovali, ale nevyužívali je.

Svinhufvudovo P = [0, 3]

---

⁹⁸BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 152 s. ISBN 30-391-0519-1.

⁹⁹KIRBY, David. *Finland in the Twentieth Century: A History and an Interpretation*. Minnesota: Minnesota University Press, 1980, 116 s. ISBN 0816658021.

¹⁰⁰BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 151 s. ISBN 30-391-0519-1.

5 Prezidenti během druhé světové války: Kallio, Ryti a Mannerheim

Mistr Sun-cí prohlásil o válce: „*Je to otázka života a smrti, cesta k bezpečí, nebo zničení. Proto ji musíme zkoumat a nelze ji zanedbávat*“ a „*dokonalý vůdce zušlechťuje morální zákony a přísně dodržuje metody a disciplínu.*“¹⁰¹ Umění války je pro úspěch bezesporu důležité, avšak ve válce se často ukazuje síla jednotlivých osobností vést svůj lid. V případě Finska však každý prezident hrál jinou roli.

5.1 Vliv na zahraniční politiku Kyösti Kallia

Ve čtvrtých prezidentských volbách poprvé usiloval stávající prezident o znovuzvolení. O prezidentský úřad projevil zájem i Ståhlberg, pro nějž to byla již třetí prezidentská kandidatura. Úspěšným se nakonec stal kandidát Agrárního svazu a stávající premiér Kyösti Kallio, který neúspěšně kandidoval již v roce 1931. Kallio zvítězil ve druhém kole se ziskem 177 platných hlasů. Svinhufvud obdržel 104 hlasů a Ståhlberg, kterého v prvním kole podpořilo 150 volitelů, nakonec získal pouhých 19 hlasů.¹⁰² Zvolení Kallia bylo možné díky Sociální demokracii, která po volbách sboru volitelů disponovala největším počtem mandátů. SDP zvolila kandidáta Agrárního svazu výměnou za místo v nové vládní koalici. Kallio předčasně na svoji funkci rezignoval 27. listopadu 1940 kvůli zdravotním problémům, když ho v létě téhož roku postihla mrtvice.¹⁰³ Ve stejný den, 19. prosince 1940, kdy byl zvolen jeho nástupce, Kallio zemřel na druhou mrtvici na vlakovém nádraží v Helsinkách.¹⁰⁴ A i proto během jeho funkčního období působili pouze dva premiéři. V době začínající války se vystřídali 4 ministři zahraničí.

---

¹⁰¹ TZU, Sun, Translated by Lionel GILES a Edited by Shawn CONNERS. Classic ed. El Paso, Tex: El Paso Norte Press, 2009. 12 s. ISBN 19-342-5515-7.

¹⁰² Presidential elections 1919-2006. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

¹⁰³ HOKKANEN, Kari. Kallio, Kyösti (1873 - 1940). In: *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=629>

¹⁰⁴ JUSSILA, Osmo, Seppo HENTILÄ a Jukka NEVAKIVI. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*. Rev. and updated. Distributed in North America by Southern Illinois University Press: Hurst, 1999, 195 s. ISBN 08-093-9112-0.

Tabulka 7: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Kallia

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
12. 3. 1937 - 12. 12. 1938	Aimo Kaarlo Cajander (NPS)	Eino Rudolf Woldemar Holsti (NPS)
12. 12. 1938 - 1. 12. 1939		Juho Eljas Erkkö (NPS)
1. 12. 1939 - 27. 3. 1940	Risto Ryti (NPS)	Väinö Alfred Tanner (SDS)
27. 3. 1940 - 3. 1. 1941		Rolf Johan Witting (ŠLS)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Během období před druhou světovou válkou Kallio podporoval ministra zahraničí Holstiho, který se také účastnil klíčových jednání. Kvůli zhoršující se bezpečnostní situaci se v květnu 1937 sešel Holsti se švédským ministrem zahraničí Rickardem Sandlerem, kde otevřel nabídku společné obrany Ålandských ostrovů. Ze švédské strany však nebyl prozatím zájem změnit demilitarizovaný statut Åland. Holsti také zastupoval finské zájmy v dubnu a květnu 1938 na konferenci ministrů zahraničí severovýchodních států v Oslu. Sandler zde vystoupil s návrhem na společnou obranu Åland. Holsti se také se švédskými a norskými zástupci domluvil na společné obraně severních oblastí.¹⁰⁵ V květnu téhož roku také Severské státy podepsaly společnou deklaraci o neutralitě.¹⁰⁶ Ministra zahraničí vnímal jako klíčového hráče i Sovětský svaz a v roce 1938 vyhledal Stalinem pověřený vyjednávač Boris Jarcev právě Holstiho.¹⁰⁷

Kallio se nicméně ani nepodílel na vytváření finské pozice pro vyjednávání se Sovětským svazem na podzim 1939. Tu vytvořila vláda a předsedou delegace jmenovala Paasikiviho, který jednal již v roce 1920 v Tartu. Spolu s ním se jednání účastnil také Tanner. Jak Tanner píše ve svých pamětech, Kallio jejich vyjednávací body schválil¹⁰⁸ a také preferoval politiku „pevného postoje“.¹⁰⁹ Během těchto jednání Sověti skutečně požadovali územní ústupky na východě Finska. To Finové odmítli a 13. listopadu se vrátili zpět do Helsinek.¹¹⁰ Finální slovo měli Cajander a Erkkö, který Tannerovi poslal dopis s 5 hlavními body a jedním v případě možnosti

¹⁰⁵SALMON, Patrick. *Scandinavia and the great powers 1890-1940*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 202 s. ISBN 05-218-9102-7

¹⁰⁶JUSSILA, Osmo, Seppo HENTILÄ a Jukka NEVAKIVI. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*. Rev. and updated. Distributed in North America by Southern Illinois University Press: Hurst, 1999, 175 s. ISBN 08-093-9112-0.

¹⁰⁷LAVERY, Jason Edward. *The history of Finland*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2006. 114 s. ISBN 978-031-3328-374.

¹⁰⁸TANNER, Väinö, *The winter war: Finland against Russia, 1939-1940*. Stanford, Calif: Stanford University Press, 1957. 56 s. ISBN 08-047-0482-1.

¹⁰⁹COHEN, Yohanan. *Small nations in times of crisis and confrontation*. Albany: State University of New York Press, 1989. 255 s. ISBN 07-914-0019-0.

¹¹⁰PAANANEN, Eloise a Lauri PAANANEN. *Zimní válka: sovětský útok na Finsko 1939-1940*. Vyd. 1. Brno: Jota, 1996, 25-28 s. ISBN 80-856-1773-0.

dalšího jednání.¹¹¹ V případě Kallia se v kategorii „vliv na klíčová jednání“ nacházíme v situaci, která je na pomezí jednoho a žádného bodu. Kallio na vytvářených strategiích participoval, nicméně hlavní slovo měli jiní aktéři. Navíc, pokud to těmto aktérům nevyhovovalo, prezidenta jednoduše do jednání nezahrnuli.

Ve druhé sledované kategorii Kalliovi přidělen bod není. Kallio sice podporoval skandinávský směr, ale také před válkou doufal v uklidnění sovětsko-finských vztahů prostřednictvím Společnosti národů. Kallio si nepřál, aby se Finsko přibližovalo k Německu, a zároveň i oponoval možnosti užších vztahů se Sovětským svazem.¹¹² I přes to, že podle ústavy prezident určoval směr zahraniční politiky, ve skutečnosti měla rozhodující slovo vláda a především vládní Národní pokroková strana, která měla ve vládním kabinetu sice pouze 2 členy ze 13, avšak byly to pozice premiéra a ministra zahraničí.¹¹³

Rozhodnutí pro udělení 0 bodů ovlivnila i situace z roku 1940. Během léta docházelo k postupnému přibližování Finska s Německem, k čemuž se Kallio stavěl negativně. Rozhodnutí o dohodách s Německem se učinila v uzavřeném kruhu: premiér Ryti, maršál Mannerheim, ministr zahraničí Witting a generál Walden. Již 25. září byla přesunuta část nákladní dopravy Německa do Finska, neboť Německo se připravovalo k útoku na Sovětský svaz. Přesun německého materiálu překvapilo kromě Kallia i většinu vládních ministrů a Výbor pro zahraniční věci.¹¹⁴

Pozice Kallia je tak stejná jako v případě Relandera a model Kallia řadí mezi slabé prezidenty. Situace obou prezidentů je velice podobná. Oba se snažili aktivním přístupem zaujmout alespoň určitou pozici v zahraniční politice, avšak hlavní slovo na konečnou podobu zahraniční politiky měli jiní aktéři. Oba politici však dokázali své úřady přiblížit lidem. Relanderovi zahraniční návštěvy byly finským tiskem sledovány a Kallio se během Zimní války zaměřoval na podporu a pozvednutí národní hrdosti.¹¹⁵

---

¹¹¹ TANNER, Vainö, *The winter war: Finland against Russia, 1939-1940*. Stanford, Calif: Stanford University Press, 1957. 57 s. ISBN 08-047-0482-1.

¹¹² HOKKANEN, Kari. Kallio, Kyösti (1873 - 1940). In: *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=629>

¹¹³ TÖRNÜDD, KLAUS. Composition of Cabinets in Finland 1917–1968. *Scandinavian Political Studies*. 1969, vol. 4, A4, s. 60.

¹¹⁴ JUSSILA, Osmo, Seppo HENTILÄ a Jukka NEVAKIVI. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*. Rev. and updated. Distributed in North America by Southern Illinois University Press: Hurst, 1999, 175 s. ISBN 08-093-9112-0.

¹¹⁵ HOKKANEN, Kari. Kallio, Kyösti (1873 - 1940). In: *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=629>

Kalliovo P = [0.5, 3]

5.2 Vliv na zahraniční politiku Rista Rytihö

Ryti byl do úřadu zvolen 19. prosince 1940, tedy ve stejný den, kdy zemřel stávající prezident Kallio, který svoji rezignaci podal 27. listopadu.¹¹⁶ Ve Finsku neproběhly volby nového sboru volitelů, ale zasedl ten, který zvolil prezidentem Kallia. Rytihö protikandidáti měli spíše symbolický charakter a Rytihö zvolilo 288 z 300 volitelů. Rytihö ve funkci potvrdil stejný sbor volitelů téměř jednomyslně i 16. února 1943 a zvolil ho na dalších 6 let.¹¹⁷ Ryti však 31. července 1944 podal parlamentu svoji rezignaci.¹¹⁸ Po zvolení Rytihö prezidentem se úřadu ujali dva premiéři bez předchozí premiérské zkušenosti. Ramsay zkušenosti se zahraniční politikou měl, neboť před svým nástupem do funkce ministra zahraničí působil jako Wittingův zástupce.¹¹⁹

Tabulka 8: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Rytihö

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
3. 1. 1941 - 5. 3. 1943	Johan Wilhelm Rangell (NPS)	Rolf Johan Witting (ŠLS)
5. 3. 1943 - 8. 8. 1944	Edwin Linkomies (NKS)	Carl Henrik Wolten Ramsay (ŠLS)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online].

2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

A právě během Rytihö funkčního období lze pozorovat změnu v postavení, které prezident v zahraniční politice zastával. Ryti, který se jako premiér aktivně podílel na zahraniční politice Finska, nehodlal po vstupu do úřadu přenechat směřování zahraniční politiky pouze vládě a Mannerheimovi, ale aktivně se na ní podílel i jako prezident. K silnému postavení Rytihö

¹¹⁶JUSSILA, Osmo, Seppo HENTILÄ a Jukka NEVAKIVI. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*. Rev. and updated. Distributed in North America by Southern Illinois University Press: Hurst, 1999, 195 s. ISBN 08-093-9112-0

¹¹⁷Dr. Ryti again president. *National Library of Australia* [online]. 1943 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://trove.nla.gov.au/ndp/del/article/25944404>

¹¹⁸LUNDE, Henrik O. *Finland's war of choice: the troubled German-Finnish coalition in World War II*. 2013. 314 s. ISBN 16-120-0219-6.

¹¹⁹Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

v zahraniční politice přispělo i jmenování Johana Wilhelma Rangella premiérem. Rangell byl totiž především ekonomický expert.

To, že Ryti a Mannerheim hráli klíčovou roli v zahraniční politice Finska, věděl i Adolf Hitler, který oba politiky dopisem informoval o Operaci Barbarossa a německém útoku na Sovětský svaz. Předpokládá se, že Ryti a Mannerheim o Hitlerových plánech věděli již 13. 6. 1941.¹²⁰ Kromě toho byli také nejbližšími Hitlerovými spojenci a právě oni ho vítali v Helsinkách 6. června 1942.¹²¹ Ryti, Mannerheim a Witting řídili německé přiblížování. V zahraniční politice tak nadále hráli klíčovou roli Ryti, Mannerheim a výrazněji než premiér v ní působil i Witting, který zastával silnou proněmeckou pozici.¹²²

Poté, co byl Ryti znovuzvolen, rezignovala Rangellova vláda jako tomu bylo ve Finsku zvykem. Novou vládu zformoval prominentní pravicový politik Edwin Linkomies a ministrem zahraničí se stal Carl Henrik Wolten Ramsay, který byl znám pro svoje anglosaské sympatie. V zahraniční politice i nadále rozhodoval neoficiální „válečný kabinet“, ve kterém působili prezident Ryti, premiér Linkomies, ministr financí Tanner, ministr obrany Walden a ministr zahraničí Ramsay.¹²³

Střet mezi většinou politiků vlády a Mannerheimem na jedné straně a prezidentem Rytim a ministrem financí Tannerem na straně druhé v létě 1944 ukázal, že prezident stále nebyl rozhodujícím faktorem pro učiněné zahraničně-politické kroky. Spor se týkal německého návrhu, aby Finsko neuzavíralo se Sovětským svazem mírovou smlouvu bez předchozího schválení Německem. Ryti žádal hlasování o návrhu v parlamentu, avšak Linkomies, vědom si, že by zřejmě návrh v parlamentu neprošel, hrozil rezignací.¹²⁴ Ryti nakonec poslal po Ribbentropovi osobní dopis Hitlerovi, ve kterém ho ujistil, že Finsko neuzavře se Sovětským svazem mír bez jeho souhlasu. Dopis je známý jako dohoda Ryti-Ribbentrop. Ryti věděl, že

---

¹²⁰MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 131s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.

¹²¹KINNUNEN, Tiina a KIVIMÄKI, Ville. *Finland in World War II: history, memory, interpretations*. Leiden: Brill, 2012. 123 s. ISBN 90-042-0894-1.

¹²²VEHVILÄINEN, Olli. *Finland in the Second World War: between Germany and Russia*. New York: Palgrave, 2002, 85 s. ISBN 03-338-0149-0.

¹²³Tamtéž 119

¹²⁴LUNDE, Henrik O. *Finland's war of choice: the troubled German-Finnish coalition in World War II*. 2013. 304 s. ISBN 16-120-0219-6.

pokud dopis podepíše, bude muset ve funkci skončit, aby mělo Finsko otevřenou možnost jednání se Sovětským svazem.¹²⁵ V tomto případě Ryti zahrál roli „obětního beránka“.

Výše zmíněné události však zcela jednoznačně ukazují, že prezident v obou kategoriích aktivně spolupracoval s ostatními aktéry a výrazně se podílel na řízení zahraniční politiky. Ovšem ani jedné kategorii zcela nedominoval. Působení prezidenta Rytiho jako aktéra zahraniční politiky tak zcela odpovídá definicím prezidenta, kterého model hodnotí bodem v každé kategorii. Celkem se tedy se dvěma body řadí Ryti mezi silné prezidenty.

Rytiho P = [2, 3]

5.3 Vliv na zahraniční politiku Carla Gustafa Emila Mannerheima

Finské politické elity věřily, že Mannerheim bude pro Sovětský svaz důvěryhodným partnerem a speciální zákon, kterým se Mannerheim stal prezidentem, byl jednohlasně přijat. Mnozí v Mannerheimovi viděli osobnost, která dokáže Finsko vyvést z války. Poté, co rezignovala Linkomiesova vláda, vystřídali se krátce po sobě tři premiéři. Paasikivi zůstal ve funkci premiéra až do doby, kdy byl zvolen prezidentem. Carl Enckell si funkci ministra zahraničí udržel až do března 1950.¹²⁶

Tabulka 9: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Mannerheima

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
5. 3. 1943 - 8. 8. 1944	Edwin Linkomies (NKS)	Carl Henrik Wolten Ramsay (ŠLS)
8. 8. 1944 - 21. 9. 1944	Anders Verner Hackzell (BPP)	Carl Johan Alexis Enckell (BPP)
21. 9. 1944 - 17. 11. 1944	Urho Jonas Castrén (NKS)	
17. 11. 1944 - 26. 3. 1946	Juho Kusti Paasikivi (NKS)	

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Hned po jeho nástupu do funkce prezidenta za ním Hitler poslal generála Kietela, který měl Mannerheima ujistit, že Německo bude pokračovat v materiální podpoře Finska a zároveň

¹²⁵ VEHVILÄINEN, Olli. *Finland in the Second World War: between Germany and Russia*. New York: Palgrave, 2002, 142 s. ISBN 03-338-0149-0.

¹²⁶Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

získat ujištění, že stále platí pakt Ryti-Ribbentrop. Mannerheim však jasně deklaroval, že se necítí být zavázán jakýmkoliv kroky, které v zahraniční politice učinil jeho předchůdce. Ne vždy Mannerheim osobně participoval na jednání. Neúčastnil se například mírových jednání se Sovětským svazem v Moskvě v září 1944. Předsedou delegace se stal premiér Hackzell, ovšem 14. září utrpěl cévní mozkovou příhodu, ze které si už nikdy úplně nezotavil. Vedení delegace převzal ministr zahraničí Enckell.¹²⁷ Ten nakonec vyjednal konečné podmínky příměří.

Mannerheim se snažil aktivně působit ve vyjednáváních i po skončení druhé světové války a sovětské straně navrhl vzájemnou vojenskou spolupráci. K té příležitosti se v lednu 1946 sešel se sekretářem Komunistické strany Sovětského svazu, Andrejem Ždanovem. Ten plán uvítal, avšak po intervenci Molotova musel odmítnout.¹²⁸ Nicméně Mannerheimovi nabídl, že pokud odstoupí z funkce prezidenta Finska, nebude proti němu vedeno stíhání za zodpovědnost za válku, neboť ho považují za jednoho z těch, kteří dojednali mír (ačkoliv tam fyzicky Mannerheim nebyl).¹²⁹ Mannerheim skutečně rezignoval a jeho odchod byl i určitým gestem k odsouzeným politikům.¹³⁰ V konkrétních vyjednáváních tak Mannerheim aktivně působil společně s ostatními aktéry a třetí země braly prezidenta jako relevantního vyjednávacího partnera. Na základě těchto událostí se Mannerheimova aktivita přibližuje definici, která přiděluje prezidentovi 1 bod.

Mnohem slabší pozici však měl Mannerheim v určování směřování finské zahraniční politiky. V srpnu téhož roku jmenoval Mannerheim premiérem Paasikiviho. Pro mnohé bylo překvapením, že ho Mannerheim jmenoval až po rezignacích Hackzella a Castréna. Mannerheim se obával, že Paasikivi, který během téměř třicetileté historie samostatného státu změnil své uvažování v zahraniční politice a odklonil se od proněmeckého proudu, bude příliš smířlivý během vyjednávání s Ruskem. Mannerheim preferoval na pozici premiéra například i Tannera, či Kivimäkiho.¹³¹ Paasikiviho vláda také byla ve vztahu s prezidentem dominantní v zahraniční politice. Mannerheim i díky svému zhoršujícímu se zdravotnímu stavu již tolik zahraniční politiku neovlivňoval. Paasikiviho velký respekt k Sovětskému svazu demonstruje i

---

¹²⁷POLVINEN, Tuomo, D KIRBY a Peter HERRING. *Between East and West: Finland in international politics, 1944-1947*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1986, 30-32 s. ISBN 08-166-1459-8.

¹²⁸BOTERBLOEM, Kees. *The life and times of Andrei Zhdanov, 1896-1948*. Ithaca: McGill-Queen's University Press, 2004, 258 s. ISBN 07-735-2666-8.

¹²⁹RIEBER. Zhdanov in Finland. *Carl Beck papers in Russian and East European studies*. 1995, č. 1107.s 20.

¹³⁰JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 246 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

¹³¹MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 163s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.

projev, který pronesl ke Dni nezávislosti, 6. prosince 1944. V něm řekl, že „finská zahraniční politika se řídí především vztahem se svým velkým východním sousedem. Podmínky příměří musejí být přesně naplněny, neboť je nutné vytvořit dobré a důvěrné vztahy se Sovětským svazem. Je základním zájmem finského lidu, aby byla zahraniční politika řízena tímto způsobem a nikoliv aby dobré vztahy zmařila.“¹³² Ačkoliv Mannerheim patřil v zahraniční politice během druhé světové války ke klíčovým hráčům v určování směru zahraniční politiky, během jeho prezidentství to nebyl prezident, ale premiér Paasikivi, kdo měl rozhodující slovo. Pro určení bodů v kategorii určování směru zahraniční politiky musíme brát v úvahu dvě zcela rozdílná období: před (1 bod) a během funkčního období premiéra Paasikiviho (0 bodů). Paasikivi byl premiérem 3/4 Mannerheimova období, a proto Mannerheimův vliv na směřování zahraniční politiky během jeho funkčního období je hodnoce 0.25.

Mannerheim tedy v konečném součtu je jako prezident silnější než Relander a Kallio, nicméně kvůli silnému postavení Paasikiviho je zařazen mezi slabé prezidenty. Svoji silnou pozici v zahraniční politice, kterou získal, během války ztratil.

Mannerheimovo P = [1.25, 3]

---

¹³² VEHVILÄINEN, Olli. *Finland in the Second World War: between Germany and Russia*. New York: Palgrave, 2002, 154 s. ISBN 03-338-0149-0.

6 Paasikiviho-Kekkonenova linie

6.1 Vliv na zahraniční politiku Juha Kusti Paasikiviho

Po rezignaci Mannerheima nedošlo ve Finsku k volbě nového sboru volitelů, ale Paasikiviho zvolil parlament, který vzešel z voleb 17. a 18. března 1945.¹³³ Paasikiviho protikandidát byl Ståhlberg, pro kterého však hlasovalo pouze 14 poslanců. Paasikivi získal 159 hlasů ze 200 a stal se tak historicky sedmým prezidentem Finska. Paasikivi nebyl zvolen na šestileté funkční období, ale pouze na zbytek funkčního období Mannerheima, tedy do roku 1950. Uspěl však i v dalších prezidentských volbách a funkci prezidenta tak vykonával až do roku 1956. Sbor volitelů ho v těchto prezidentských volbách zvolil již v prvním kole. Jeho protikandidáti: bývalý premiér Mauno Pekkala a v té době speaker parlamentu Urho Kekkonen získali 67, resp. 62 hlasů. Paasikivimu vyjádřilo podporu 171 volitelů.¹³⁴

Tabulka 10: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Paasikiviho

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
26. 3. 1946 - 29.7. 1948	Mauno Pekkala (DSFL)	Carl Johan Alexis Enckell (BPP)
29.7. 1948 - 17. 3. 1950	Karl-August Fagerholm (SDS)	
17. 3. 1950 - 20. 9. 1951	Urho Kaleva Kekkonen (AS)	Åke Henrik Gartz (BPP)
20. 9. 1951 - 26. 11. 1952		Severi Sakari Tuomioja (NPS) ¹³⁵
26. 11. 1952 - 9. 7. 1953		Urho Kaleva Kekkonen (AS)
9. 7. 1953 - 17. 11. 1953		Ralf Johan Gustaf Törngren (ŠLS)
17. 11. 1953 - 5. 5. 1954		
5. 5. 1954 - 20. 10. 1954	Ralf Johan Gustaf Törngren (ŠLS)	Urho Kaleva Kekkonen (AS)
20. 10. 1954 - 3. 3. 1956	Urho Kaleva Kekkonen (AS)	Johannes Virolainen (AS)

pozn.: DSFL - Demokratický svaz finského lidu (komunistická strana)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 370-371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online].

2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Paasikiviho funkční období znamenalo zásadní posílení pozice prezidenta v zahraniční politice. Osobně se Paasikivi často zahraničních jednání neúčastnil, avšak aktivně se snažil na průběh

¹³³March 17-18, 1945 General Election Results - Finland Totals. *Election Resources on the Internet*: [online]. 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné

z: <http://electionresources.org/fi/eduskunta.php?election=1945>

¹³⁴Presidential elections 1919-2006. The President of the Republic of Finland [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

¹³⁵ Tuomioja byl zvolen za NPS, avšak ta ukončila svoji činnost na začátku roku 1951

jednání působit. To je případ například Pařížské mírové konference z roku 1946, kde Finsko zastupovali Pekkala, Enckell a ministr vnitra Yrjö Leino. Konference však měla spíše uzavřenější charakter a většina delegace odjela zpátky. V Paříži tak zůstal pouze Enckell jako vedoucí delegace a několik vyjednávačů z ministerstva zahraničí.¹³⁶

Osobně se Paasikivi nezúčastnil ani vyjednávání v Moskvě, která vedla k uzavření Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Finskem a Sovětským svazem 6. dubna 1948. V Moskvě zastupovali Finsko Pekkala, Leino a konference se účastnil i Urho Kekkonen, který v té době působil jako speaker parlamentu. Ačkoliv Kekkonen byl členem jiné strany než Paasikivi a často spolu politicky soupeřili, v zahraniční politice zastávali stejné postoje a preferovali politiku vstřícnou k Sovětskému svazu. Kekkonen také Paasikiviho pravidelně informoval o průběhu jednání. A právě na jeho průběhu lze deklarovat, že Paasikivi nečinil rozhodnutí zcela sám. Pekkalovala delegace se po návrzích Sovětského rozhodla nedržet se instrukcí, které jí Paasikivi připravil. Paasikivi, aby prosadil svůj postoj, se obrátil k parlamentu, jehož většinový názor na jednání byl blíže k Paasikivimu než k moskevské delegaci. Ratifikace smlouvy parlamentem trvala déle než by si sice sovětská strana přála, avšak Paasikivimu se podařilo prosadit své stanovisko.¹³⁷

Paasikivi tak měl v osobě Kekkonena klíčového spojence. Jako poslední klíčové jednání během Paasikiviho funkčního období můžeme zmínit vyjednávání o navrácení námořní základny Pekkala. Paasikivi se v Moskvě jednání účastnil a o tom, že Sovětský svaz základnu navrátí, věděli do poslední chvíle pouze on, Kekkonen a velvyslanec v Moskvě Eero Wuori.¹³⁸ Paasikivi tak jednoznačně patřil během vyjednávání k nejdůležitějším aktérům. Avšak nelze říci, že by se neohlížel na jiné aktéry, neboť jeho nejbližší spojenec, Urho Kekkonen, na konkrétní podobu také velký vliv. Navíc bez Kekkonena by Paasikiviho pozice byla o mnoho slabší, neboť Kekkonen se prezidentova stanoviska zastával i přesto, že se názor delegace lišil. Opět se tedy nacházíme v situaci, která ne zcela odpovídá definicím bodového ohodnocení. Paasikiviho vliv na klíčová jednání tedy je v modelu ohodnocen 1.5 body.

V oblasti vliv na směřování zahraniční politiky lze snadno vypožorovat, že Paasikivi byl hlavním „ideologem“. Směřování k neutralitě a podpoře sovětsko-finských vztahů hned po válce

---

¹³⁶KERTESZ, Stephen Denis. *The last European peace conference, Paris, 1946--conflict of values*. Lanham, MD: University Press of America, 1985, 32 p. ISBN 08-191-4421-5.

¹³⁷KULLAA, Rinna. *Non-alignment and its origins in Cold War Europe: Yugoslavia, Finland and the Soviet challenge*. New York: I. B. Tauris, 2012, 63-69 p. International library of twentieth century history, 33. ISBN 9781848856240.

¹³⁸HANHIMÄKI, Jussi M. *Containing coexistence: America, Russia, and the "Finnish Solution"*. Kent, Ohio: Kent State University Press, 1997, 185 s. ISBN 08-733-8558-6.

dokazuje odmítnutí Maršálova plánu, které Paasikivi prosadil Výboru pro zahraniční věci navzdory. Jeho přijetí by totiž znamenalo zvýšení nedůvěry v očích sovětů. Důležitost tohoto rozhodnutí dokládá i fakt, že Finsko v té době hospodářsky zaostávalo a navíc jako země, která byla ve válce poražena, musela platit vysoké reparace.¹³⁹

To, že Paasikivi hodlá určovat směr zahraniční politiky potvrdil po svém druhém zvolení ve své inaugurační řeči v roce 1950. Paasikivi zdůraznil, že podle článku 33 ústavy patří určování zahraniční politiky do pravomocí prezidenta a vytyčil cíle, za kterými bude pevně stát.¹⁴⁰ Kekkonen v tomto případě nedefinoval směr zahraniční politiky, ale snažil se aktivně přesvědčit ostatní skandinávské státy, aby implementovaly stejnou politiku.¹⁴¹ Z druhé sledované kategorie tak Paasikivi odpovídá dvoubodové definici. V celkovém součtu tak Paasikivi byl dosud nejsilnějším prezidentem v zahraniční politice. Nelze však říci, že se choval jako suverénní lídr, neboť v případě rozporů se musel opřít o parlament, případně o svého nejbližšího zahraničně-politického spojence Kekkonena. I přesto byl Paasikivi dominantní prezident.

Paasikiviho P = [3.5, 3]

6.2 Vliv na zahraniční politiku Urha Kekkonena

Kekkonen si dokázal vytvořit prezidentský monopol, do prezidentského úřadu byl zvolen celkem čtyřikrát a ve funkci vydržel dlouhých 26 let, přičemž v roce 1973 mu parlament prodloužil funkční období speciálním zákonem. V té době nebyl počet po sobě jdoucích funkčních období limitován, což se změnilo až v roce 1994.¹⁴² S výjimkou první prezidentské volby v roce 1956, ve které porazil protikandidáta z SDS Karla-Augusta Fagerholma poměrem 151 ku 149 hlasů, vždy zvítězil v prvním kole volby.¹⁴³ Do svého prvního funkčního období byl

---

¹³⁹KUUSISTO, Allan Andrew. Paasikivi line in Finland's foreign policy. *Western Political Quarterly*. 1959, roč. 12, s. 44.

¹⁴⁰ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 100.

¹⁴¹KUUSISTO, Allan Andrew. Paasikivi line in Finland's foreign policy. *Western Political Quarterly*. 1959, roč. 12, s. 47.

¹⁴² ARTER, David. *Politics today: Scandinavian Politics Today*. New York, N.Y.: St. Martin's Press, 1999, 242 s. ISBN 07-190-5132-0.

¹⁴³ Presidential elections 1919-2006. The President of the Republic of Finland [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z:<http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

zvolen především díky taktickému rozložení hlasů komunistů v předchozích kolech. Ti mu nakonec vyjádřili podporu v rozhodujícím třetím kole a Kekkonen se tak stal osmým finským prezidentem.¹⁴⁴ Během jeho dlouhého prezidentství se na pozici premiéra vystřídalo celkem 13 politiků, na pozici ministra zahraničí o jednoho méně a bylo zformováno 21 kabinetů. Kromě období mezi lety 1962-1966 byla vždy největší stranou v parlamentu Sociálně-demokratická strana, která vytvářela koalice společně s Agrárním svazem. Kekkonen tak většinu doby svého působení měl stranického kolegu na pozici premiéra, či ministra zahraničí. A i v bezpartijních kabinetech často působili jeho přívrženci, mezi které patřil například Olavi Manttila.¹⁴⁵

Tabulka 11: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Kekkonena

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
3. 3. 1956 - 27. 5. 1957	Karl-August Fagerholm (SDS)	Ralf Johan Gustaf Törngren (ŠLS)
27. 5. 1957 - 29. 11. 1957	Veino Johannes Sukselainen (AS)	Johannes Virolainen (AS)
29. 11. 1957 - 26. 4. 1958	Rainer von Fieandt (BPP)	Paavo Juho Hynninen (BPP)
26. 4. 1958 - 29. 8. 1958	Reino Kuukoski (AS)	
29. 8. 1958 - 4. 12. 1958	Karl-August Fagerholm (SDS)	Johannes Virolainen (AS)
4. 12. 1958 - 13. 1. 1959		Karl-August Fagerholm (SDS)
13. 1. 1959 - 16. 5. 1961	Veino Johannes Sukselainen (AS)	Ralf Johan Gustaf Törngren (ŠLS)
16. 5. 1961 - 14. 7. 1961		Ahti Kalle Samuli Karjalainen (AS)
14. 7. 1961 - 13. 4. 1962	Martti Miettunen (AS)	
13. 4. 1962 - 17. 12. 1963	Ahti Kalle Samuli Karjalainen (AS)	Veli Kaarlo Merikoski (LSF)
17. 12. 1963 - 12. 9. 1964	Reino Lehto (BPP)	Eino Jaakko Untamo Hallama (BPP)
12. 9. 1964 - 27. 5. 1966	Johannes Virolainen (FS)	Ahti Kalle Samuli Karjalainen (FS)
27. 5. 1966 - 22. 3. 1968	Rafael Paasio (SDS)	
22. 3. 1968 - 14. 5. 1970	Mauno Koivisto (SDS)	Ahti Kalle Samuli Karjalainen (FS)
14. 5. 1970 - 15. 7. 1970	Teuvo Aura (LLS)	Vainö Olavi Leskinen (SDS)
15. 7. 1970 - 29. 10. 1971	Ahti Kalle Samuli Karjalainen (FS)	
29. 10. 1971 - 23. 2. 1972	Teuvo Aura (LLS)	Olavi Johannes Mattila (BPP)
23. 2. 1972 - 4. 9. 1972	Rafael Paasio (SDS)	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)
4. 9. 1972 - 13. 6. 1975	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)	Ahti Kalle Samuli Karjalainen (FS)
13. 6. 1975 - 30. 11. 1975	Keijo Liinamaa (BPP)	Olavi Johannes Mattila (BPP)
30. 11. 1975 - 29. 9. 1976	Martti Miettunen (FS)	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)
29. 9. 1976 - 15. 5. 1977		Keijo Tero Korhonen (FS)
15. 5. 1977 - 26. 5. 1979	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)	Paavo Matti Väyrynen (FS)
26. 5. 1979 - 13. 12. 1982	Mauno Koivisto (SDS)	

pozn.: LLS - Liberální lidová strana; v roce 1965 se Agrární svaz (AS) přejmenoval na Finský střed (FS)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 370-371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

¹⁴⁴JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 268 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

¹⁴⁵LAMBERG, Juha-Antti. 2006. *The evolution of competitive strategies in global forestry industries: comparative perspectives*. Dordrecht: Springer. 60 s. ISBN 978-140-2040-153..

Během Kekkonenova funkčního období nebylo pochyb o tom, kdo určuje směr zahraniční politiky. Přesah zahraniční politiky do té vnitřní demonstruje například situace z konce roku 1958, kdy se Sovětský svaz negativně stavěl ke složení Fagerholmovy vlády. Kekkonen tak namísto toho jmenoval menšinovou vládu Agrárního svazu. Politická krize vstoupila ve známost jako „noční mrazy“.¹⁴⁶ Ve svém postoji byl Kekkonen pevný a v roce 1960 v parlamentu prohlásil: „*Kdokoliv je s Kekkonenem, je pro přátelství se Sovětským svazem a kdokoliv je proti Kekkonenovi, je proti přátelství se Sovětským svazem.*“¹⁴⁷ Kekkonen si svoji pozici udržel i poté, co se proti jeho druhé kandidatuře formovala opozice vedená Sociálně-demokratickou stranou, která podporovala Olaviho Honku jako prezidentského kandidáta. Kekkonen rozpustil parlament a i díky tomuto kroku byl nakonec podruhé zvolen. Pro posílení jeho vlivu na směřování zahraniční politiky byl klíčový rok 1966, neboť od tohoto roku se Sociálně-demokratická strana stala podporovatelem Kekkonenovi zahraniční politiky.¹⁴⁸ Kekkonenovo směřování zahraniční politiky nakonec podpořily Sociálně-demokratická strana, Demokratický svaz finského lidu, Finský střed, Národní koaliční strana, Švédská lidová strana i Liberální lidová strana. Tyto strany podepsaly 10. 3. 1977 proklamaci, že prioritním zájmem pro Finsko je kontinuita jeho zahraniční politiky, které může být dosaženo pouze znovuzvolením Kekkonena.¹⁴⁹

Konečné schválení Kekkonenovy zahraniční politiky většinou politických stran ovlivnily především dva důležité faktory. Zaprvé, Kekkonen často tlačil strany do koalic a podařilo se mu vytvořit, jak říká Jaakko Nousiainen, neviditelnou síť „závislých a loajálních“. Ačkoliv se tedy parlament zdál být autonomním orgánem, ve skutečnosti byl v mnoha ohledech závislý na prezidentovi.¹⁵⁰ Druhým klíčovým faktorem byla také silná podpora veřejnosti Kekkonenově zahraniční politice. Výzkumy veřejného mínění provedené v letech 1964, 1974 a 1974 ukázaly, že s finskou zahraniční politikou souhlasí 90, resp. 96 a 85 procent dotázaných.¹⁵¹ Svůj jasný

---

¹⁴⁶JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 270 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8

¹⁴⁷ SINGLETON, Fred. THE MYTH OF 'FINLANDISATION' *International Affairs*, 1981, vol. 57, issue 2, s. 271.

¹⁴⁸ tamtéž 282

¹⁴⁹*Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁵⁰ NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 101.

¹⁵¹ KIRBY, David. *Finland in the Twentieth Century: A History and an Interpretation*. Minnesota: Minnesota University Press, 1980, 208 s. ISBN 0816658021.

postoj neutrality vyjádřil Kekkonen na Valném shromáždění OSN v roce 1961 slovy: „*Vnímáme sami sebe jako spíše jako lékaře než jako soudce, není na nás vydat rozsudek nebo odsoudit. Raději diagnostikujeme a léčíme.*“¹⁵² V modelu tedy patří Kekkonenovi dva body.

Kekkonen působil aktivně i na vyjednávacím poli a snažil se prosadit mnoho iniciativ. Jednou z nich je například Bezjaderná zóna severovýchodních zemí.¹⁵³ Pochopitelně se nemohl účastnit všech jednání kvůli složitosti mezinárodního systému a sám Kekkonen prohlásil 16. 10. 1977, že spolupráce se Sovětským svazem je tak rozsáhlá, že se prezident nemůže starat o celou síť vztahů. Nicméně, pokud se jednalo setkání se státy globálně významnými (např. USA, Německo), jednání se Kekkonen přímo účastnil.¹⁵⁴ Během Kekkonenova funkčního období hostily Helsinky jednu z klíčových konferencí studené války a Kekkonen, téhož roku jako byl podepsán Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, nechal rozpustit parlament, čímž stvrdil svoji dominanci na politické scéně a měl také na konferenci jednu ze zahajovacích řečí. Kekkonenovi se podařilo během svého dlouhého funkčního období ovládnout nejen zahraniční politiku Finska, ale i celou politickou scénu. Klíčových jednání se sám účastnil a také jednal tajně se vedením Sovětského svazu.¹⁵⁵ Kekkonenův dvoubodový výsledek je zcela očekávaný a podle modelu je Kekkonen definován: prezident jako suverénní lídr.

Kekkonenovo P [4,3]

---

¹⁵² VESA, Unto. Finland in the United Nations: Consistent and Credible Constructivism. Helsinki: Finnish Foreign Policy Papers, 2012, 27 s. ISBN 978-951-769-358-5.

¹⁵³ ARCHER, Clive. 2007. Plans for a Nordic nuclear-weapon free zone. Digital Repository of the University of Helsinki [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3635/archer201-207.pdf>

¹⁵⁴ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁵⁵ HÄKIÖ, Martti. 2000. Kekkonen, Urho (1900-1986). 100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=632>

7 Éra sociálně-demokratických prezidentů

I přesto, že Sociálně-demokratická strana patřila stabilně mezi největší politické strany, musela si postupně získat důvěru koaličních partnerů, kteří byli vůči socialistům podezřívaví ještě z doby občanské války. Trvalo tak dlouhých 63 let než v prezidentských volbách uspěl sociálně-demokratický kandidát. Poté však ve volbách uspěli hned tři za sebou a to na celkem pět funkčních období. Finsko tak od roku 1982 na dalších 30 let vedl sociálně-demokratický prezident.

7.1 Vliv na zahraniční politiku Mauna Koivista

Koivisto byl zvolen do funkce jako Kekkonenův nástupce po jeho rezignaci a úřadu se ujal 27. 1. 1989. Koivisto patřil mezi populární politiky a podle Kaleviho Sorsa se již v roce 1979 domluvili, že Koivisto bude kandidátem Sociálně-demokratické strany pro další prezidentské volby¹⁵⁶. V nich dokázal Koivisto uspět a většinu hlasů sboru volitelů (nově sbor čítal 301 členů) získal již v prvním kole. Během jeho prvního funkčního období došlo ke změně ve volebním systému a prezident mohl být zvolen přímo, získal-li v přímé volbě více než 50 % hlasů. To se Koivistovi těsně nepodařilo, ale nakonec byl v roce 1988 zvolen ve druhém kole sborem volitelů.¹⁵⁷ Většinu Koivistova funkčního období Sociálně-demokratická strana působila ve vládní koalici. Do opozice se dostala až ve druhé polovině druhého Koivistova funkčního období.

Tabulka 12: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Koivista

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
13. 2. 1982 - 19. 2. 1982	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)	Paavo Matti Väyrynen (FS)
19. 2. 1982 - 6. 5. 1983		Pär Olav Mikael Stenbäck (ŠLS)
6. 5. 1983 - 30. 4. 1987		Paavo Matti Väyrynen (FS)
30. 4. 1987 - 1. 2. 1989	Harri Holkeri (NKS)	Taisto Kalevi Sorsa (SDS)
1. 2. 1989 - 26. 4. 1991		Pertti Kullervo Paasio (SDS)
26. 4. 1991 - 5. 5. 1993	Esko Aho (FS)	Paavo Matti Väyrynen (FS)
5. 5. 1993 - 3. 2. 1995		Heikki Johannes Haavisto (FS)

zdroje: JUTIKKALA, Eino a Kauko PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 371 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.

¹⁵⁶ SOIKKANEN, Hannu. 2000. Koivisto, Mauno (1923 -). 100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=633>

¹⁵⁷ Presidential elections 1919-2006. The President of the Republic of Finland [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

Mauno Koivisto preferoval posílení parlamentarismu¹⁵⁸ a tento postoj je patrný i v jeho působení v zahraniční politice, ačkoliv sám Koivisto předestřel, že si hodlá ponechat vůdčí pozici v zahraniční politice.¹⁵⁹ Svoje priority ve směřování zahraniční politiky shrnul do čtyř bodů:

- „1. *Dobré vztahy s Moskvou*
2. *Dobré vztahy se současným moskevským vedením*
3. *Spolupráce s estonskými aspiracemi*
4. *Ochrana západní reputace*“¹⁶⁰

Reálné fungování zahraniční politiky těmto bodům sice odpovídalo, avšak i přesto nelze říci, že by Koivisto tento směr určoval, neboť mezi stranami a jejími lídry panovala shoda na tom, že Paasikivi-Kekkonenova linie zahraniční politiky musí pokračovat. V lednu 1982 to během prezidentské kampaně prohlásil Koivisto jako tehdejší premiér, tak i kandidát Finského středu Virolainen.¹⁶¹ Koivisto spíše než lídr určující směr zahraniční politiky působil jako záruka toho, že dlouholeté udržování dobrých vztahů se SSSR bude pokračovat. Směřování také intenzivně konzultoval s parlamentem a především během svého druhého funkčního období více následoval parlamentní linii.¹⁶² Během Koivistova funkčního období došlo k rozpadu Sovětského svazu, což mělo klíčový dopad na směřování finské zahraniční politiky. Finsko se vydalo evropským směrem a důležitější roli než prezident Koivisto v tomto případě hrála vláda, která se stavěla k evropské otázce pozitivněji. Tehdejší premiér Esko Aho při svém novoročním projevu vyjádřil naději ve shodu v otázce vyjednávání o vstupu Finska do Evropského hospodářského společenství. Aho zdůraznil, že Finsko již nefunguje jako most mezi Východem

---

¹⁵⁸ BERGMAN, Torbjörn a Kaare STROM. *The Madisonian turn: political parties and parliamentary democracy in Nordic Europe*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2011, 142 s. *New comparative politics*. ISBN 04-720-2550-3.

¹⁵⁹ NOUSIAINEN, Jaakko. *From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland*. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 101.

¹⁶⁰ HIDEN, John, Vahur MADE a David J SMITH. *The Baltic question during the Cold War*. Routledge. 2008, 167 s. ISBN 04-153-7100-7.

¹⁶¹ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁶² NOUSIAINEN, Jaakko. *From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland*. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 101.

a Západem, ale má svoje místo v Evropě. Doufal také, že stejný názor vyjádří voliči v referendu.¹⁶³

Laxnější přístup Koivista k Evropské unii, potažmo k EHS potvrzuje i situace z roku 1991, kdy odcházející ministr zahraničí Paasio ani neřekl Koivistovi, že se chystá hlasovat pro plné členství Finska a nikoliv pouze pro jeho přidružení.¹⁶⁴ Koivisto ke změně směru zahraniční politiky v roce 1992 prohlásil, že „*nemá nic proti nové definici neutrality z hlediska neangažované a nezávislé obrany*“¹⁶⁵ a ve svém novoročním projevu v témže roce prohlásil, že Evropský hospodářský prostor je pro Finsko žádoucí alternativou.¹⁶⁶ I přes prvotní opatrnost vyjádřil Koivisto Evropské unii podporu, když prohlásil v roce 1993: „*V Evropské unii jsme plně připraveni být aktivním partnerem ve společné zahraniční a bezpečnostní politice.*“¹⁶⁷ V otázce vojenské neutrality se vláda shodovala s prezidentem a členství v Severoatlantické alianci oba aktéři odmítali. Během Koivistova prezidentství je patrná dualita ve směřování zahraniční politiky. Koivisto bezpochyby hrál důležitou roli, nicméně nelze říci, že by směřování zahraniční politiky řídil, ačkoliv to sám deklaroval.¹⁶⁸ Vláda i prezident důkladně drželi linií, kterou nastavili dva předchozí prezidenti. Koivisto tak spadá do jednobodové oblasti v kategorii vliv na směřování zahraniční politiky.

Podobnou situaci lze pozorovat i ve druhé sledované kategorii. Koivisto se snažil aktivně vkládat svoje myšlenky do dokumentů, které určovaly vyjednávací pozici Finska. Kontroloval také projevy ministerstva zahraničí a často dělal různé úpravy.¹⁶⁹ Finský institut pro mezinárodní vztahy vytvořil archív finské zahraniční politiky, ve které eviduje všechna vyjednávání finských delegací mezi lety 1973 a 2001. Koivisto se jednání často účastnil, avšak v drtivé většině případů své zahraniční návštěvy činil spolu s premiérem, nebo ministrem zahraničí. Pouze jednou Koivisto sám vedl delegaci bez ministra zahraničí a premiéra, ovšem ti

---

¹⁶³ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁶⁴ MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 295 s. *Studies in modern European history*. ISBN 9781453900611.

¹⁶⁵ JOKELA, Juha. 2011. *Europeanization and foreign policy: state identity in Finland and Britain*. New York: Routledge, *Routledge advances in European politics*, 59 s. ISBN 978-020-3834-855.

¹⁶⁶ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁶⁷ INGEBRITSEN, Christine *Nordic states and european unity*. Ithaca: Cornell Univ. Press. 2000, 101 s. ISBN 08-014-8659-9.

¹⁶⁸ TÖRNUDD, translated from the Finnish by Klaus a introduction by David. *Witness to history: the memoirs of Mauno Koivisto president of Finland, 1982-1994*. Carbondale: Southern Illinois University Press. 21 s. ISBN 0-8093-2045-2

¹⁶⁹ SOIKKANEN, Hannu. 2000. *Koivisto, Mauno (1923 -)*. 100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=633>

v té době jednali ve Spojených státech amerických. Koivisto se také neúčastnil žádného jednání v Organizaci spojených národů ani mnoha geopoliticky důležitých schůzí. Prezident Mauno Kovisto tak na základě svého působení i ve druhé sledované kategorii spadá do jednobodové oblasti, čímž je v součtu jeho vliv na zahraniční politiku ohodnocen dvěma body a spadá tak mezi silné prezidenty se stejným výsledkem jako Ryti a Ståhlberg.

Koivistovo P = [2, 3]

7.2 Vliv na zahraniční politiku Marttiho Ahtisaariho

Martti Ahtisaari se stal prvním finským prezidentem zvoleným v přímých volbách poté, co zvítězil v první i druhém kole prezidentské volby. V tom druhém porazil kandidátku Finského středu Elisabeth Rehn a se ziskem 53,9 % vystřídal ve funkci Mauna Koivista.¹⁷⁰ Tato změna měla vliv i na politické strany, které již nemohly vytvářet koalice a zvolit nakonec prezidenta podle svého výběru.¹⁷¹ Spolu s Mannerheimem je Ahtisaari jediným prezidentem, který před svým zvolením nevykonával žádnou funkci v parlamentu, ale působil jako diplomat.

Tabulka 13: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčního období Ahtisaariho

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
5. 5. 1993 - 3. 2. 1995	Esko Aho (FS)	Heikki Johannes Haavisto (FS)
3. 2. 1995 - 13. 4. 1995		Paavo Ilmari Rantanen (BPP)
13. 4. 1995 - 25. 2. 2000	Paavo Lipponen (SDS)	Tarja Kaarina Halonen (SDS)

zdroje: <http://valtioneuvosto.fi/en/government/history/governments-and-ministers/chronological-order>

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

I přesto, že se Koivisto vyjádřil pro to, aby se pravomoci prezidenta oslabily a přiklonily se na stranu parlamentu a premiéra, a to i v zahraniční politice,¹⁷² nový prezident Ahtisaari se rozhodně svojí činností tímto názorem neřídil. Ahtisaariho vize zahraniční politiky měla konkrétní podobu - aktivní členství v Evropské unii a participace v Evropské měnové unii.

¹⁷⁰ Presidential elections 1919-2006. The President of the Republic of Finland [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

¹⁷¹ PALOHEIMO, Heikki. Divided Executive in Finland: From Semi-Presidential to Parliamentary Democracy. In: European Consortium for Political Research [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/5d52e82d-8c17-479d-8813-28e3d0d5e6d0.pdf>

¹⁷² *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

Ahtisaari věřil, že právě Evropská unie může hrát roli stabilizátora v těžkých časech pro finskou ekonomiku.¹⁷³ Ahtisaari také ve svých novoročních projevech členství výrazně podporoval. První část jeho funkčního období se musel potýkat s opozičním kabinetem, avšak po parlamentních volbách v roce 1995 jmenoval premiérem Paava Lipponena, který s ním sdílel vstřícný postoj k EU a EMU. To, že prezident nebyl v kohabitaci s vládou mělo klíčový vliv na prosazování Ahtisaariho zahraniční politiky. Na konci května 1995 Lipponen prohlásil, že na summitech Evropské rady bude Finsko zastupovat prezident, pokud se probírají záležitosti týkající se zahraniční a bezpečnostní politiky. Finsko nakonec bylo mezi prvními zeměmi v EU, které se připojily k EMU.

Ahtisaariho směřování zahraniční politiky skutečně v jeho funkčním období bylo naplňováno. Ahtisaari zcela jistě měl štěstí v tom, že nemusel déle kohabitoval se stranou Finský střed, která zastávala více kritický postoj k EU, ale na druhou se mu podařilo svou vizi přenést do reálné politiky. Navíc Sociálně-demokratická strana nebyla jednotná ve svém postoji k EMU. Například tehdejší předseda poslaneckého klubu SDS a budoucí ministr zahraničí Erkki Tuomioja dne 6. 11. 1996 v rozhovoru prohlásil, že doufá v zamítnutí přistoupení k EMU, neboť pro tento projekt nenastal vhodný čas a finská společnost se k němu vyjadřuje spíše negativně. Podle Tuomioji mělo trvat dalších deset let než nastanou ideální podmínky pro vstup.¹⁷⁴

Ve směřování zahraniční politiky odpovídá událostem Ahtisaariho funkčního období dvoubodový zisk. Srovnáme-li Koivista s Ahtisaarim, pak vidíme u obou prezidentů, že jejich názory na směřování zahraniční politiky se prosadily do praxe, avšak Koivisto pouze pokračoval v nastavené linii, přičemž všechny hlavní strany v parlamentu s touto linií souhlasily. Ahtisaari sice nemusel kohabitoval a složitě prosazovat svoje postoje, avšak lze pozorovat jeho vliv. Ne všechny velké strany v parlamentu byly nakloněné jeho pojetí politiky vůči EU a navíc nejednotná byla i Sociálně-demokratická strana. Pochybnosti o vstupu do EMU měl navíc i tzv. Velký výbor (jemuž předsedal právě Tuomioja), který o záležitostech EU rozhodoval. A právě proto Ahtisaariho vliv na směřování zahraniční politiky je v modelu zahrnut vyšší známkou než v případě Koivista.

V případě jeho vlivu na klíčová jednání bude Ahtisaarimu udělen jeden bod. Během svého funkčního období často podnikal zahraniční návštěvy a ve většině případech, na rozdíl od

---

¹⁷³ ALTOLA, Mika. Agile small state agency: heuristic plays and flexible national identity markers in Finnish foreign policy. *Nationalities Papers*. 2011, roč. 39 č. 2, s.270.

¹⁷⁴ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

Koivista, jej nedoprovázel ministr zahraničí, ani premiér, avšak stále je patrná jasná dualita mezi členy vlády a prezidentem. Rozdělená agenda mezi vládou a prezidentem, jak z výše uvedeného vyplývá, existovala i v záležitostech spojených s Evropskou unií. Také, pokud se podíváme na to, s kým zahraniční partneři jednali při svých návštěvách Finska, pak téměř vždy se setkali jak s prezidentem, tak i s některým členem vládního kabinetu (nejčastěji pochopitelně s premiérem, či ministryní/ministrem zahraničí).¹⁷⁵ Ahtisaari se tak, po zvolení Lipponena, soustředil čistě na zahraniční politiku a tu domácí nechal plně v kompetenci vlády a nijak výrazně do ní nezasahoval.¹⁷⁶ Nicméně v té zahraniční politice si dokázal vybudovat výraznou pozici a díky třem bodům řadím Ahtisaariho mezi dominantní prezidenty, i přes to, že ústavní postavení prezidenta kleslo.

Ahtisaariho P = [3, 2]

---

¹⁷⁵ *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>

¹⁷⁶ HUUHTANEN, Matti. 1997. Martti Ahtisaari: A new face at the helm of Finland. *Scandinavian Review*. roč. 85, č. 2. s. 8.

7.3 Vliv na zahraniční politiku Tarji Halonen

Tarja Halonen se stala první, a zatím jedinou, ženou v prezidentském úřadu. Ve druhém kole prezidentské volby se utkala s bývalým premiérem a tehdejším předsedou strany Finský střed, Eskem Aham. Halonen získala 51,6 % hlasů a stala se tak třetím sociálně-demokratickým prezidentem v řadě. Funkci se jí podařilo obhájit ve volbách v roce 2006 s téměř shodným ziskem hlasů. Ve druhém kole porazila současného prezidenta Sauliho Niinista.¹⁷⁷ Ve Finsku se tak po 26 letech Kekkonenova prezidentství dovršilo třicetileté prezidentství sociálně-demokratických prezidentů.

Tabulka 14: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během funkčních období Tarji Halonen

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
25. 2. 2000 - 17. 4. 2003	Paavo Lipponen (SDS)	Erkki Sakari Tuomioja (SDS)
17. 4. 2003 - 24. 6. 2003	Anneli Jäätteenmäki (FS)	
24. 6. 2003 - 19. 4. 2007	Matti Taneli Vanhanen (FS)	Ilkka Armas Mikael Kanerva (NKS)
19. 4. 2007 - 4. 4. 2008		Cai-Göran Alexander Stubb (NKS)
4. 4. 2008 - 22. 6. 2010		
22. 6. 2010 - 22. 6. 2011	Mari Johanna Kiviniemi (FS)	
22. 6. 2011 - 24. 6. 2014	Jyrki Tapani Katainen (NKS)	Erkki Sakari Tuomioja (SDS)

zdroje: <http://valtioneuvosto.fi/en/government/history/governments-and-ministers/chronological-order>

Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online].

2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

I přesto, že v platnost vstoupila nová ústava, i Lipponen zdůrazňoval, že je koncipována tak, aby měl prezident poslední slovo.¹⁷⁸ Tarja Halonen kladla silný důraz na význam Organizace spojených národů. V ní se také často angažovala a podporovala rozvoj bezpečnostního systému v rámci Rady bezpečnosti OSN.¹⁷⁹ Sama Tarja Halonen napsala: „*Spojené národy jsou ústředním prvkem multilaterálního mezinárodního systému. Schopnost či neschopnost mezinárodního systému reagovat na současné výzvy krystalizují v OSN.*“¹⁸⁰ Tarju Halonen lze vnímat jako mírovou aktivistku, která se stavěla proti finskému členství v NATO a sama sebe se

¹⁷⁷ Presidential elections 1919-2006. The President of the Republic of Finland [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné

z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>

¹⁷⁸ FORSBERG, Tuomas. 2001. One Foreign Policy or Two?: Finland's New Constitution and European P inland's New Constitution and European Policies of Tarja Halonen and Paavo Lipponen. Mv.helsinki [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z:

<http://www.mv.helsinki.fi/home/tforsber/constitutionforeignpolicy.pdf>

¹⁷⁹ AALTO, Pami, Vilho HARLE a Sami MOISIO. Global and regional problems. Burlington, VT: Ashgate, 2013, 43 s. ISBN 978-140-9408-420.

¹⁸⁰ HALONEN, Tarja. 2003. United Nation's Role in Global Challenges. Presidents. roč. 12, č. 6, s. 14.

popsala jako „relativní pacifistku“. Podporovala také finské zapojení do Mezinárodních bezpečnostních podpůrných sil v Aghánistánu.¹⁸¹ Finsko na této misi také aktivně participovalo.¹⁸² Slabší pozici měla Tarja Halonen během premiérství Vanhanena. Halonen například silně podporovala Ottawskou úmluvu, která zakazovala používání, výrobu a skladování min. Vanhanenova vláda se rozhodla od dohody odstoupit.

V názoru na Evropskou unii se Halonen, tehdy jako ministryně zahraničí, s Lipponenem rozcházela, ačkoliv jako loajální členka kabinetu jeho a Ahtisaariho směr dodržovala. Halonen patřila ke skeptičtějšími sociálními demokratům stejně jako Tuomioja.¹⁸³ Nicméně po vstupu nové ústavy v platnost se radikálně změnila situace a zahraniční politice více dominovaly většinové kabinet. Nejvýrazněji je to patrné právě v souvislosti s Evropskou unií, o níž vláda explicitně rozhodovala.¹⁸⁴ Tarja Halonen měla v porovnání s Ahtisaarim, kvůli delší kohabitaci a nové ústavní definici, složitější pozici, i přesto se jí dařilo aktivně vystupovat v OSN. V souvislosti se vztahy s EU měla konečné slovo vláda, nicméně dlouholetý ministr zahraničí Tuomioja sdílel s Halonen podobný postoj. Proto nejbližší realitě odpovídá jednobodové ohodnocení.

Ve druhé sledované oblasti je zřejmá kontinuita a stejný přístup jako měl Ahtisaari. Halonen se aktivně účastnila zahraničních návštěv a aktivněji než Ahtisaari působila v OSN. Halonen také pokračovala v tzv. politice dvou talířů, tedy v tom, že aktivně navštěvovala summity Evropské rady. V případě Ahtisaariho tomuto řešení byla vláda nakloněna, nicméně premiér Vanhanen v roce 2009 oznámil, že budoucích summitů se zúčastní pouze jeden zástupce Finska, což

---

¹⁸¹ SKARD, Torild. 2015. *Women of Power: a Century of Female Presidents and Prime Ministers Worldwide*. Bristol: Policy Press, 410 s. ISBN 978-1-4473-1580-3.

¹⁸² Afghanistan. 2012. *The Finnish Defence Forces* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZPLcrJAEIWfJQ-gcwEGWKoz4CDDHQQ2lhqjSLioGANP_1OVVRa_q5R9lqf6fFV9qkEORTXbr-K47Yqm3n6CFORKy2KiLS2IdNdDDHLXWhJFmaMQYrAGKZQ34blv-VAOwXkIPKeEg2PHDOGNIShIfDuHWNCAd3HRCyqG8OzjKH07aK-jxPDZjGni2JdvY1b-m7YS85Fmw0S1PbQw4XMfoh-fSGzFHFNGpreQIQ9prEexKpkxebrvBuqPD_8zMwgykKubuZ9EJpNcqNmOBjlZWFoSqwqNIIj-8BrPWfh1LOmVLOI1LOuFfc1fyfrbviyQF7tq-thXUzglMtEkRCCWFE3F4_vnMVTpjT-ojVZufeo8W5xmAbezS3DjaWK3Iryz9rDGY3LGabfJN93Oe4_rdDs7invfuWawLjRrz3CwmCzi1v-41VG

¹⁸³ FORSBERG, Tuomas. 2001. *One Foreign Policy or Two?: Finland's New Constitution and European Policies of Tarja Halonen and Paavo Lipponen*. Mv.helsinki [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.mv.helsinki.fi/home/tforsber/constitutionforeignpolicy.pdf>

¹⁸⁴ HYVÄRINEN, Anna a Tapio RAUNIO. 2014. *Who Decides What EU Issues Ministers Talk About? Explaining Governmental EU Policy Co-Ordination in Finland*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. roč. 52, č. 5, s. 1024.

prezidentku překvapilo.¹⁸⁵ Halonen nicméně nové premiérce Mari Kiviniemi oznámila, že se nevzdá práva účasti na summitech EU, a pokud se bude jednat o zahraniční a bezpečnostní politice, tak se summitu zúčastní. K návrhu dodatku ústavy se stavěla negativně a argumentovala tím, že zahraniční a bezpečnostní politika ztratí kontinuitu, kterou prezident zosobňuje.¹⁸⁶ I přes rozdílnou pozici Ahtisaariho a Halonen se prezidentka dokázala prosadit a aktivně se účastnila jednání, nicméně neměla na ně rozhodující vliv. Halonen tak v součtu patří dva body, čímž se řadí mezi silné prezidenty.

V případě Tarji Halonen P = [2, 1.5]

---

¹⁸⁵KARVONEN, Kyösti. 2009. Battle of EU plates feeds Finland. This is Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://finland.fi/public/default.aspx?contentid=181826>

¹⁸⁶RAULUS, Helena. 2011. Government's Proposal 60/2010 for Constitutional Revision in Finland. Tijdschrift voor Constitutioneel Recht [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: 59Governments_Proposal_60_2010_for_Constitutional_Revision_in_Finland (1).pdf

8 Vliv na zahraniční politiku Sauliho Niinista

Ani Niinistovi, tehdy jako ministři financí, se nepodařilo zvítězit v prezidentské volbě v prvním kole, avšak v tom druhé přesvědčivě porazil svého protikandidáta a se ziskem 62,6 % hlasů se stal po Paasikivim teprve druhým prezidentem z Národní koaliční strany.¹⁸⁷ Během Niinistova funkčního období na pozici ministra zahraničí působil a stále působí Erkki Tuomioja. Pouze na pozici premiéra vystřídal Alexander Stubb Jyrkiho Katainena, který v současné době pracuje jako komisař a místopředseda v Evropské komisi.

Tabulka 15: Premiéři a ministři zahraničních věcí působící během s funkčního období Niinista

Funkční období	Premiér	Ministr zahraničí
22. 6. 2011 - 24. 6. 2014	Jyrki Tapani Katainen (NKS)	Erkki Sakari Tuomioja (SDS)
24. 6. 2014 - současnost ¹⁸⁸	Cai-Göran Alexander Stubb (NKS)	

zdroje: Confirmed election result: Sauli Niinistö was elected President 2012. 2012. Statistics Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://tilastokeskus.fi/til/pvaa/2012/02/pvaa_2012_02_2012-02-10_tie_001_en.html Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>

Za tři roky nelze zcela posoudit působení Sauliho Niinista v kategorii „vliv na směřování zahraniční politiky“. Niinisto se ve svém inauguračním projevu vyslovil pro pokračování kontinuity finské zahraniční politiky a pro snahu o dobré vztahy s Ruskem, popřípadě snažit se zprostředkovat dialog mezi Ruskem a EU.¹⁸⁹ V takřka totožném duchu se však vyjádřil i tehdy nastupující premiér Katainen a zdůraznil důležitost bilaterálních vztahů s Ruskem.¹⁹⁰ Prezident Niinisto tak ctí zahraniční politiku vlády, jejíž byl před svým zvolením členem. Za přílišnou vstřícnost k Rusku byl kritizován i Katainenův nástupce Stubb.¹⁹¹ Niinisto se již díky novému ústavnímu dodatku nemohl účastnit jednání na summitů Evropské rady, avšak svoji klíčovou pozici zastává během jednání s Ruskem. Niinisto se s Putinem sešel již v prvním roce svého funkčního období a důležitost jeho pozice stoupla po vypuknutí krize na Ukrajině. Ve své roli

¹⁸⁷Confirmed election result: Sauli Niinistö was elected President 2012. 2012. Statistics Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://tilastokeskus.fi/til/pvaa/2012/02/pvaa_2012_02_2012-02-10_tie_001_en.html

¹⁸⁸ V době dokončování práce vyjednává předseda Finského středu o možné koalici

¹⁸⁹Inauguration speech by President of the Republic Sauli Niinistö on 1 March 2012. 2012. The President of the Republic of Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=243180&nodeid=44810&contentlan=2&culture=en-US>

¹⁹⁰Katainen stressed an active approach and continuity in foreign policy. 2011. Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=224030&contentlan=2&culture=en-US>

¹⁹¹MILNE, Richard. 2014. Prime minister Alex Stubb attacked for 'Finlandisation' policy. *Financial Times* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.ft.com/cms/s/0/b9506fca-3dac-11e4-8797-00144feabdc0.html#axzz3ZD938e6y>

prostředníka hodlá pokračovat¹⁹² a podle profesora Univerzity v Turku Tima Soikkanena bude příští vláda, i přes to, že zřejmě bude s Niinistem v kohabitaci, více nakloněna Niinistovu směru zahraniční politiky. Jestli však Niinistovi zůstane role hlavního vyjednavče s Ruskem, zatím stojí ve hvězdách. Nicméně Niinisto se projevuje také jako silný prezident a v obou kategoriích mu patří po jednom bodu. Sice již nevyjednává tolik se zeměmi EU, ale o to aktivněji působí ve vztazích s Ruskem a to jak v definic směřování politiky vůči Rusku, tak i ve vlastním vyjednávaní.

Niinistovo P = [2, 1]

---

¹⁹²Finland's Niinisto to Putin: sanctions bite both, let's discuss Ukraine. 2014. Reuters [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/08/15/uk-ukraine-crisis-russia-finland-idUSKBN0GFOX920140815>

9 Porovnání finských prezidentů

Ve Finsku došlo k postupnému snižování prezidentských pravomocí, a to včetně těch týkajících se zahraniční politiky, avšak vývoj chování prezidentů s tímto vývojem nekoresponduje. Jako aktéři zahraniční politiky působili nejslaběji prezidenti před a během druhé světové války, tedy předchůdci prezidenta Paasikiviho. V tomto období se podle modelu jako silní aktéři ukázali pouze dva prezidenti. První z nich je Kaarlo Juho Ståhlberg, který patřil mezi nejvýraznější osobnosti a navíc Finsko jako mladá republika si ještě nestihlo vytvořit své ústavní zvyklosti, které podle „otce pojmu“ Alberta Diceyho také tvoří ústavu.¹⁹³ Během jeho funkčního období se tak v politické praxi spíše hledal model fungování zahraniční politiky a pozice jednotlivých aktérů byly nejisté. Jako silný prezident figuruje v modelu i Risto Ryti, který se na vytváření zahraniční politiky aktivně podílel jako premiér již před svým nástupem do úřadu. Navíc svůj úřad vykonával během Pokračovací války, ve které musely spolupracovat všechny finské politické elity.

Dominantní postavení Paasikiviho a poté především Kekkonena v zahraniční politice není třeba znovu zvýrazňovat. Zajímavý vývoj však lze pozorovat po odchodu Kekkonena z politického života. I přes to, že ve Finsku převažovaly názory, že se nelze vyhnout posílení parlamentarismu, prezidenti, kteří následovali po Kekkonenovi, měli v zahraniční politice Finska silnější postavení než prezidenti před Paasikivim (viz Tabulka 16).

Tabulka 16: Meziváleční prezidenti jako aktéři zahraniční politiky

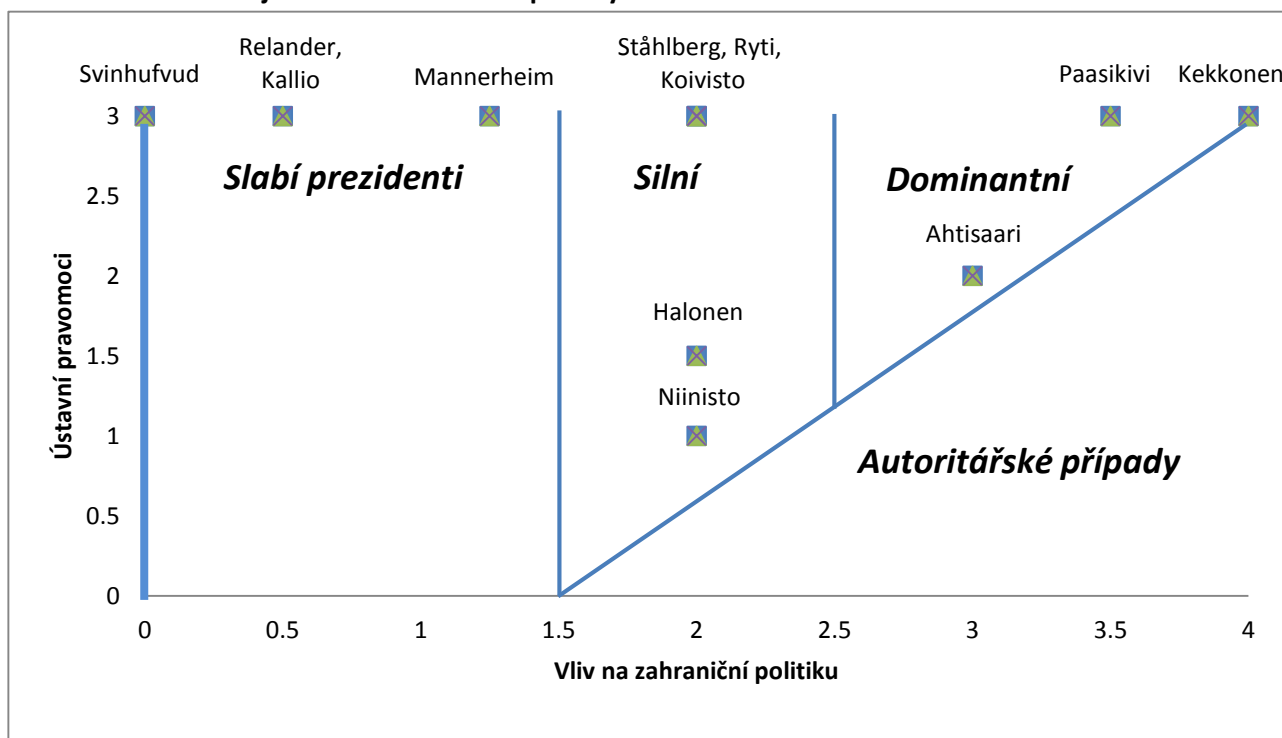
Prezident	Ústavní postavení	Vliv na zahraniční politiku	Status jako aktéra
Kaarlo Juho Ståhlberg	3	2	<i>silný</i>
Lauri Kristian Relander	3	0,5	<i>slabý</i>
Pehr Evind Svinhufvud	3	0	<i>neaktivní</i>
Kyösti Kallio	3	0,5	<i>slabý</i>
Risto Ryti	3	2	<i>silný</i>
Gustaf Mannerheim	3	1,25	<i>slabý</i>
Juho Kusti Paasikivi	3	3,5	<i>dominantní</i>
Urho Kaleva Kekkonen	3	4	<i>suverénní aktér</i>
Mauno Koivisto	3	2	<i>silný</i>
Martti Ahtisaari	2	3	<i>dominantní</i>
Tarja Halonen	1,5	2	<i>silný</i>
Sauli Niinistö	1	2	<i>silný</i>

zdroj: vlastní výpočty

¹⁹³DICEY, Albert Venn. [1982]. Introduction to the study of the law of the constitution. Indianapolis: Liberty/Classics, 277 s. ISBN 08-659-7003-3.

Žádný z prezidentů se nepohyboval mimo možné výklady ústavy a žádný z nich tedy nespadá do kategorie autoritářských aktérů. Postupný posun prezidentů k pomyslné hranici mezi zařazením do určité kategorie a označením za autoritářského aktéra svědčí o tom, že prezidenti aktivně využívají svých pravomocí. Toto působení tak lze vnímat jako určitý relikv po Kekkonenově éře. Prezidenti také byli mnohem výrazněji oslabeni v ostatních pravomocích a zahraniční politika se tak stává jednou z mála oblastí, kde prezident stále může hrát významnou roli. Vytvoření možné ústavní zvyklosti, že prezident má spíše reprezentativní roli, zabránila druhá světová válka a především interpretace článku 33 Paasikivim a Kekkonenem. Avšak nelze říci, že by vykonávání určitých pravomocí prezidentem mělo negativní vliv na zahraniční politiku. Nicméně, jak ukazuje působení Tarji Halonen, ústavní pravidla musejí mít konkrétní podobu, aby nedocházelo k politickým konfliktům mezi prezidentem a vládou. Graf 2 zobrazuje pozice jednotlivých prezidentů v navrženém modelu.

Graf 2: Prezidenti jako aktéři zahraniční politiky

zdroj: vlastní výpočty

Snaha o maximální využívání svých pravomocí je bezesporu jedním z faktorů, které mají vliv na celkové chování prezidenta v zahraniční politice. Prezidenti se ale dokážou výrazněji prosadit, pokud nemusejí svůj úřad vykonávat v kohabitaci (viz tabulka 17). V tomto případě, protože se jedná o specifickou pravomoc, není kohabitace míněna v klasické definici, tedy, že se jedná o situaci, kdy prezident z jedné politické strany působí v úřadu v době, kdy premiér je z jiné

strany a prezidentova strana není zastoupená v kabinetu.¹⁹⁴ Kohabitací se v tomto případě rozumí situace, kdy premiér i ministr zahraničí jsou z jiné politické strany než prezident. Do přehledu jsou zahrnuty i případy, kdy jeden z těchto členů vlády byl bez politické příslušnosti a druhý z opoziční strany i případy, kdy premiér i ministr zahraničí působili bez politické příslušnosti.

Tabulka 17: Kohabitace během funkčních období jednotlivých prezidentů

Prezident	Dní v úřadě	Počet dní kohabitace	Kohabitace (v %)	Status jako aktéra
Kaarlo Juho Ståhlberg	2045	274	13,4 %	<i>silný</i>
Lauri Kristian Relander	2191	876	40 %	<i>slabý</i>
Pehr Evind Svinhufvud	2192	1537	70,1 %	<i>neaktivní</i>
Kyösti Kallio	1389	1389	100 %	<i>slabý</i>
Risto Ryti	1293	487	37,7 %	<i>silný</i>
Gustaf Mannerheim	615	615	100 %	<i>slabý</i>
Juho Kusti Paasikivi	3643	3643	100 %	<i>dominantní</i>
Urho Kekkonen	9463	1481	15,7 %	<i>suverénní aktér</i>
Mauno Koivisto	4416	1040	23,6 %	<i>silný</i>
Martti Ahtisaari	2192	408	18,6 %	<i>dominantní</i>
Tarja Halonen	4383	1525	34,8 %	<i>silný</i>
Sauli Niinistö	1161 ¹⁹⁵	0	0 %	<i>silný</i>

zdroj: vlastní výpočty na základě předchozích tabulek

Tabulka ukazuje, že silnější prezidenti ve všech případech působili v kohabitaci kratší dobu než ti slabí. Výjimku tvoří Paasikivi, během jehož funkčních období premiér, ani ministr zahraničí nebyli z Národní koaliční strany. Nicméně musíme si uvědomit klíčovou skutečnost, a totiž, že hlavním podporovatelem Paasikiviho zahraniční politiky nebyla NKS, ale Urho Kekkonen z Agrárního svazu. Ten působil během Paasikiviho funkčních období na sledovaných pozicích 55,5 % času. A i v případě Kekkonena statistika ne zcela odpovídá reálné kohabitaci, neboť do funkce jmenoval kabinet, ve kterých působili lidé Kekkonenovi blízcí. Reálně tak Kekkonen v kohabitaci působil pouze 7,9 % času. Tím by se zařadil ještě před Ståhlberga a za Niinista, který však je v současné době pouze v polovině svého prvního šestiletého funkčního období. Jediný slabý prezident, který strávil v kohabitaci méně než 50 procent funkčního období, Lauri Relander, se ale s Agrárním svazem dostával do konfliktů častěji než s ostatními stranami a ve

¹⁹⁴ELGIE, Robert. 2010. Semi-presidentialism, Cohabitation and the Collapse of Electoral Democracies, 1990-2008. *Government and Opposition*. 45(1):s. 29.

¹⁹⁵ Funkční období je sledováno do 6. 5. 2015

straně neměl podporu, což se projevilo i tím, že ho Agrární svaz nenominoval na znovuzvolení.¹⁹⁶

Robert Elgie potvrzuje na základě empirického výzkumu, že kohabitace je pro poloprezidentský systém (tak jak jej Elgie chápe) nebezpečná, ačkoliv Finsko patří mezi případy, kde kohabitace neměla vliv na demokratické zřízení jako takové.¹⁹⁷ Nicméně v zahraniční politice se během kohabitace (tak jak je chápána v této práci) finští prezidenti nedokázali tolik prosadit a vládní politické strany se snažily prezidenta oslabit ústavní, či jinou cestou. Jako příklad ústavního oslabení můžeme uvést kohabitaci Tarji Halonen s kabinetem Mattiho Vanhanena a následné přijetí dodatku ústavy. Kohabitace kabinetu Rytiho s Kalliem zase mělo vliv na postavení prezidenta tím, že ne všechny kroky byly s prezidentem konzultovány.

---

¹⁹⁶PIETIÄINEN, Jukka-Pekka. Relander, Lauri Kr. (1883 - 1942). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope*[online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=628>

¹⁹⁷ ELGIE, Robert. The Perils of Semi-Presidentialism. Are They Exaggerated?. *Democratization*. 2008, vol. 15, issue 1, s. 62.

Závěr

Kromě základního přehledu o vlivu finských prezidentů na zahraniční politiku státu, ukazuje práce několik zajímavých fenoménů. Vývoj ústavních pravomocí finského prezidenta nekoresponduje s jeho chováním, čímž byla vyvrácena první hypotéza z úvodu práce, že ústavní postavení souvisí s reálnou praxí prezidenta. Prezidenti před a během druhé světové války se tolik v zahraniční politice neangažovali ať už z důvodů vlastní neaktivity, či z důvodu neschopnosti se prosadit proti ostatním aktérům. Naproti tomu Paasikivi a především po něm Kekkonen dokázali změnit vnímání zahraniční politiky a udělali z ní výsostnou oblast prezidentova působení. I když byl prezident postupně oslabován, žádný z prezidentů po Kekkonenově éře se již nechoval jako slabý aktér. Naopak se prezidenti snažili maximálně působit mezi ústavními mantinely.

Pro své působení však měli sociálně-demokratiční prezidenti, potažmo i současný prezident Niinisto, poměrně příznivé podmínky, neboť na rozdíl od většiny svých předchůdců nemuseli působit v kohabitaci s premiérem a ministrem zahraničí. Tím se také potvrzuje druhá hypotéza, že prezidentovo postavení je slabší, pokud vláda a ministr zahraničí jsou členy jiné politické strany, neboť ve většině případů působili silnější prezidenti kratší dobu v kohabitaci. Výjimkou z tohoto pravidla tvoří Paasikivi, který se dokázal prosadit svojí osobností, ale také měl Kekkonena jako svého spojence. Jedna hypotéza tak byla vyvrácena, druhá potvrzena.

Podle navrženého modelu se nejvíce prezidentů, a to celkem pět, chovalo v zahraniční politice jako silný aktér a v současné době se zdá, že se v této oblasti prezidentská pozice poměrně stabilizovala, neboť tři ze čtyř posledních finských prezidentů se chovali jako silní aktéři. Čtyři prezidenti jsou v modelu zařazeni mezi slabé. Poslední z nich, Gustaf Mannerheim, skončil ve své funkci v roce 1946. Do té doby se navíc žádný prezident výslovně neodvolával k článku 33 ústavy s cílem ovládnout oblast zahraniční politiky. To udělal až Paasikivi, který byl podle modelu druhým nejsilnějším prezidentem v historii Finska v oblasti zahraniční politiky a spolu s Ahtisaarim patří mezi dominantní aktéry. Ahtisaariho postavení jako dominantního aktéra však souvisí především s jeho schopností promítnout svoji vizi zahraniční politiky a postoje vůči EU do praxe. Není žádným překvapením, že Urho Kekkonen odpovídá definici prezidenta jako suverénního aktéra. O jeho vlivu nejen na zahraniční politiku bylo napsáno mnoho prací a kritéria pro toto označení zcela naplňuje.

Zdroje a literatura

Monografie

- AALTO, Pami, Vilho HARLE a Sami MOISIO. *Global and regional problems*. Burlington, VT: Ashgate, 2013, 244 s. ISBN 978-140-9408-420.
- ARTER, David. *Politics today: Scandinavian Politics Today*. New York, N.Y.: St. Martin's Press, 1999, 366 s. ISBN 07-190-5132-0.
- BERGMAN, Torbjörn a Kaare STROM. *The Madisonian turn: political parties and parliamentary democracy in Nordic Europe*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2011, 417 s. *New comparative politics*. ISBN 04-720-2550-3.
- BIDWELL, Robin Leonard. *The major powers and western Europe, 1900-1971*. London: F. Cass, 1973, 298 s. ISBN 07146297741.
- BOTERBLOEM, Kees. *The life and times of Andrei Zhdanov, 1896-1948*. Ithaca: McGill-Queen's University Press, 2004, 593 s. ISBN 07-735-2666-8.
- BROWNING, Christopher S. *Constructivism, narrative, and foreign policy analysis: a case study of Finland*. Oxford: Peter Lang, 2008, 328 s. ISBN 30-391-0519-1.
- COHEN, Yohanan. *Small nations in times of crisis and confrontation*. Albany: State University of New York Press, 1989. 399 s. ISBN 07-914-0019-0.
- DICEY, Albert Venn. [1982]. *Introduction to the study of the law of the constitution*. Indianapolis: Liberty/Classics, 435 s. ISBN 08-659-7003-3.
- ELGIE Robert a Sophia Moestrup: *Semi-presidentialism: a common regime type, but one that should be avoided?* In.: *Semi-presidentialism in Central and Eastern Europe*. New York: distributed in the United States exclusively by Palgrave Macmillan, 2008, 282 s. ISBN 07-190-7535-1.
- GRIFFIN, Roger a Matthew FELDMAN. *Fascism: critical concepts in political science*. New York: Routledge, 2004, 2188 s. ISBN 04152902015.
- HANHIMÄKI, Jussi M. *Containing coexistence: America, Russia, and the "Finnish Solution"*. Kent, Ohio: Kent State University Press, 1997, 279 s. ISBN 08-733-8558-6.
- HEJKALOVÁ, Markéta. *Finsko*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, 130 s. *Stručná historie států*, sv. č. 17. ISBN 80-727-7207-4.
- HIDEN, John, Vahur MADE a David J SMITH. *The Baltic question during the Cold War*. Routledge. 2008, 206 s. ISBN 04-153-7100-7.
- HUSA, Jaakko a Kauko PIRINEN. *The Constitution of Finland: a contextual analysis*. Portland, Or.: Hart Pub., 2011, 254 s. *Constitutional systems of the world*. ISBN 18-411-3854-1.
- INGEBRITSEN, Christine *Nordic states and european unity*. Ithaca: Cornell Univ. Press. 2000, 225 s. ISBN 08-014-8659-9.
- JOKELA, Juha. 2011. *Europeanization and foreign policy: state identity in Finland and Britain*. New York: Routledge, *Routledge advances in European politics*, 168 s. ISBN 978-020-3834-855.
- JUSSILA, Osmo, Seppo HENTILÄ a Jukka NEVAKIVI. *From Grand Duchy to a modern state: a political history of Finland since 1809*. Rev. and updated. Distributed in North America by Southern Illinois University Press: Hurst, 1999, 383 s. ISBN 08-093-9112-0.

- JUTIKKALA, Eino a PIRINEN. *Dějiny Finska*. Praha: Lidové noviny, 2001, 408 s. Dějiny států. ISBN 80-710-6406-8.
- KERTESZ, Stephen Denis. *The last European peace conference, Paris, 1946--conflict of values*. Lanham, MD: University Press of America, 1985, 192 s. ISBN 08-191-4421-5.
- KIRBY, David. *Finland in the Twentieth Century: A History and an Interpretation*. Minnesota: Minnesota University Press, 1980, 264 s. ISBN 0816658021.
- KINNUNEN, Tiina a KIVIMÄKI, Ville. *Finland in World War II: history, memory, interpretations*. Leiden: Brill, 2012. 596 s. ISBN 90-042-0894-1.
- KULLAA, Rinna. *Non-alignment and its origins in Cold War Europe: Yugoslavia, Finland and the Soviet challenge*. New York: I. B. Tauris, 2012, 226 s. International library of twentieth century history, 33. ISBN 9781848856240.
- LAMBERG, Juha-Antti. 2006. *The evolution of competitive strategies in global forestry industries: comparative perspectives*. Dordrecht: Springer. 619 s. ISBN 978-140-2040-153..
- LAVERY, Jason Edward. *The history of Finland*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2006, 195 s. ISBN 978-031-3328-374.
- LUNDE, Henrik O. *Finland's war of choice: the troubled German-Finnish coalition in World War II*. 2013. 412 s. ISBN 16-120-0219-6.
- MAUDE, George. *Aspects of the governing of the Finns*. New York: Peter Lang, 2010, 314 s. Studies in modern European history. ISBN 9781453900611.
- PAANANEN, Eloise a Lauri PAANANEN. *Zimní válka: sovětský útok na Finsko 1939-1940*. Vyd. 1. Brno: Jota, 1996, 170 s. ISBN 80-856-1773-0.
- PENTTILA, Risto. *Finland's Search for Security Through Defence, 1944-89*. Michigan: Palgrave Macmillan, 1991, 209 s. ISBN 033352585X.
- POLVINEN, Tuomo, D KIRBY a Peter HERRING. *Between East and West: Finland in international politics, 1944-1947*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1986, 363 s. ISBN 08-166-1459-8.
- RAMIREZ-FARIA, Carlos. *Concise Encyclopaedia of World History*. Delhi: Atlantic Publishers & Distributors, 2007, 1000 s. ISBN 978-8126907755.
- SALMON, Patrick. *Scandinavia and the great powers 1890-1940*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 448 s. ISBN 05-218-9102-7
- SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů avýsledků*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 238 s. ISBN 80-858-5094-X.
- SHUGART, Matthew Soberg a John M CAREY. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York, 1992, 316 s. ISBN 05-214-2990-0.
- SKARD, Torild. 2015. *Women of Power: alf a Century of Female Presidents and Prime Ministers Worldwide*. Bristol: Policy Press, 585 s. ISBN 978-1-4473-1580-3.
- STEINMETZ, Willibald, Ingrid GILCHER-HOLTEY a Heinz-Gerhard HAUPT. *Writing political history today*. New York: Campus Verlag, 2013, 413 s. History of political communication, v. 21. ISBN 35-933-9806-0.
- TANNER, Vainö, *The winter war: Finland against Russia, 1939-1940*. Stanford, Calif: Stanford University Press, 1957. 284 s. ISBN 08-047-0482-1.

- TÖRNUDD, translated from the Finnish by Klaus a introduction by David. *Witness to history: the memoirs of Mauno Koivisto president of Finland, 1982-1994*. Carbondale: Southern Illinois University Press. 293 s. ISBN 0-8093-2045-2
- TRUHART, Peter. *Regents of nations: systematic chronology of States and their political representatives in past and present : a biographical reference book. 2., rev. and enl. ed.* München: Saur, 2006, 906 s. ISBN 35-982-1549-5.
- TZU, Sun, Translated by Lionel GILES a Edited by Shawn CONNERS. Classic ed. El Paso, Tex: El Paso Norte Press, 2009. 260 s. ISBN 19-342-5515-7.
- UPTON, Anthony F. *The Finnish Revolution, 1917-1918*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1980, 608 s. ISBN 08-166-0905-5.
- VEHVILÄINEN, Olli. *Finland in the Second World War: between Germany and Russia*. New York: Palgrave, 2002, 199 s. ISBN 03-338-0149-0.
- VESA, Unto. *Finland in the United Nations: Consistent and Credible Constructivism*. Helsinki: Finnish Foreign Policy Papers, 2012, 27 s. ISBN 978-951-769-358-5.
- WILSFORD, David. *Political leaders of contemporary Western Europe: a biographical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1995, 514 s. ISBN 03-132-8623-X.

Články

- AALTOLA, Mika. Agile small state agency: heuristic plays and flexible national identity markers in Finnish foreign policy. *Nationalities Papers*. 2011, roč. 39 č. 2, s.257-276.
- BAHRO, Horst, Bernhard H. BAYERLEIN a Ernst VESER. Duverger's concept: Semi-presidential government revisited. *European Journal of Political Research*. 1998, roč. 34, č. 2, s. 201-224.
- DUVERGER, Maurice. A NEW POLITICAL SYSTEM MODEL: SEMI-PRESIDENTIAL GOVERNMENT. *European Journal of Political Research*. 1980, roč. 8, č. 2, s. 165-188.
- FRYE, Timothy. A politics of institutional choice. *Comparative Political Studies*. 1997, roč. 30, č. 5, s. 523-552
- ELGIE, Robert. The Perils of Semi-Presidentialism. Are They Exaggerated?. *Democratization*. 2008, vol. 15, issue 1, s. 49-66.
- ELGIE, Robert. Semi-presidentialism, Cohabitation and the Collapse of Electoral Democracies, 1990–2008. *Government and Opposition*. 2010, roč. 45č.1, s. 29-49.
- FRYE, T. A Politics of Institutional Choice: Post-Communist Presidencies. *Comparative Political Studies*. 1997, vol. 30, issue 5, s. 523-552.
- HALONEN, Tarja. 2003. United Nation's Role in Global Challenges. *Presidents*. roč. 12, č. 6, s. 14-15.
- HODGSON, John H. Postwar Finnish foreign policy: institutions and personalities. *Western Political Quarterly*. 1962, roč. 15, s. 80-92.
- HUUHTANEN, Matti. 1997. Martti Ahtisaari: A new face at the helm of Finland. *Scandinavian Review*. roč.85, č. 2. s. 4-10.
- HYVÄRINEN, Anna a Tapio RAUNIO. 2014. Who Decides What EU Issues Ministers Talk About? Explaining Governmental EU Policy Co-Ordination in Finland. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. roč. 52, č. 5, s. 1019-1034.

- KULOVESI, Kati. International Relations in the New "Constitution of Finland". *Nordic Journal of International Law*, vol. 69, issue 4, s. 513-522.
- KUUSISTO, Allan Andrew. Paasikivi line in Finland's foreign policy. *Western Political Quarterly*. 1959, roč. 12, s. 37-49.
- METCALF, Lee Kendall. MEASURING PRESIDENTIAL POWER. *Comparative Political Studies*. 2000, roč. 33, č. 5, s. 660-685
- NOUSIAINEN, Jaakko. From Semi-presidentialism to Parliamentary Government: Political and Constitutional Developments in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2001, vol. 24, issue 2. s. 95-109.
- NYGÅRD, A-J. THE FORMATION OF THE BALTIC CLAUSE. A FINNISH INITIATIVE?. *Acta Historica Tallinnensia*. 2012, vol. 18, issue 1, s. 73-96.
- PALOHEIMO, Heikki. The Rising Power of the Prime Minister in Finland. *Scandinavian Political Studies*. 2003, vol. 26, issue 3, s. 219-243.
- RIEBER. Zhdanov in Finland. *Carl Beck papers in Russian and East European studies*. 1995, č. 1107.
- SINGLETON, Fred. THE MYTH OF 'FINLANDISATION' *International Affairs* , 1981, vol. 57, issue 2, s. 270-285.
- STEPAN, Alfred a Cindy SKACH. Constitutional Frameworks and Democratic Consolidation: Parliamentarianism versus Presidentialism. *World Politics*. 1993, vol. 46, issue 01, s. 1-22.
- TÖRNUDD, KLAUS. Composition of Cabinets in Finland 1917–1968. *Scandinavian Political Studies*. 1969, vol. 4, A4, s. 58-70.
- VORLOVÁ, Kateřina. Proměna postavení finského prezidenta. *Acta Politologica*. 2010, Vol. 2, No. 2, s. 136-160. ISSN 1803-8220.

Elektronické příspěvky

- ARCHER, Clive. 2007. Plans for a Nordic nuclear-weapon free zone. *Digital Repository of the University of Helsinki* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3635/archer201-207.pdf>
- ELGIE, Robert. Up-to-date list of semi-presidential countries with dates. *Semipresidentialism* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.semipresidentialism.com/?p=1053>
- ELGIE, Robert. What is semi-presidentialism?. *Semipresidentialism* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: http://www.semipresidentialism.com/?page_id=2
- FORSBERG, Tuomas. 2001. One Foreign Policy or Two?: Finland's New Constitution and European P inland's New Constitution and European Policies of Tarja Halonen and Paavo Lipponen. *Mv.helsinki* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.mv.helsinki.fi/home/tforsber/constitutionforeignpolicy.pdf>
- HÄKIÖ, Martti. 2000. Kekkonen, Urho (1900-1986). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=632>

- HÄIKIÖ, Martti. Svinhufvud, Pehr Evind (1861 - 1944).. *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=501>
- HOKKANEN, Kari. Kallio, Kyösti (1873 - 1940). In: *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=629>
- KARVONEN, Kyösti. 2009. Battle of EU plates feeds Finland. *This is Finland* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://finland.fi/public/default.aspx?contentid=181826>
- MILNE, Richard. 2014. Prime minister Alex Stubb attacked for 'Finlandisation' policy. *Financial Times* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.ft.com/cms/s/0/b9506fca-3dac-11e4-8797-00144feabdc0.html#axzz3ZD938e6y>
- OLSSON, Sven-Olof. Nordic Trade Policy in the 1930s. *University of Helsinki* [online]. 2006 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers3/Olsson.pdf>
- PALOHEIMO, Heikki. Divided Executive in Finland: From Semi-Presidential to Parliamentary Democracy. In: *European Consortium for Political Research* [online]. 2000 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/5d52e82d-8c17-479d-8813-28e3d0d5e6d0.pdf>
- PIETIÄINEN, Jukka-Pekka. Relander, Lauri Kr. (1883 - 1942). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. 2000 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=628>
- RAULUS, Helena. 2011. Government's Proposal 60/2010 for Constitutional Revision in Finland. *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: [59Governments_Proposal_60_2010_for_Constitutional_Revision_in_Finland \(1\).pdf](#)
- RAUNIO, Tapio. The Finnish Eduskunta: A Parliament in a Semi-Presidential System. In: *Political Studies Association* [online]. 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.psa.ac.uk/psa-communities/specialist-groups/parliaments-and-legislatures/blog/finnish-eduskunta-parliament>
- SOIKKANEN, Hannu. 2000. Koivisto, Mauno (1923 -). *100 Faces from Finland – a Biographical Kaleidoscope* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.kansallisbiografia.fi/english/?id=633>
- VESER, Ernst. Semi-Presidentialism-Duverger's Concept - A New Political System Model. In: *The Research Center for Humanities and Social Sciences* [online]. 1998 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.rchss.sinica.edu.tw/app/ebook/journal/11-01-1999/11_1_2.pdf

Ostatní elektronické zdroje

- 1987 AMENDMENTS TO FINLAND'S CONSTITUTION OF 1919. Cline Center for Democracy [online]. 2011 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://portal.clinecenter.illinois.edu/REPOSITORYCACHE/198/4Af6n2esP5j0t80TbV3ZxmU5y5Kn4kH44M2f5Fx8Zc5h56eb6peM3K7F3BL9y4Psq6m5TyZI5AfERu9EKw2teywx2t9Qc53uz5L2X99Ha4u_5803.pdf

- Afghanistan. 2012. *The Finnish Defence Forces* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZPLcrJAEIWFJQ-gcwEGWKoz4CDDHQQ2lhqjSLioGANP_1OVVRa_q5R9lqf6fFV9qkEORTXbr-K47Yqm3n6CFORkY2KiLS2IdNdDDLXWhJFmaMQYrAGKZQ34blv-VAOwXkIPKeEg2PHD0GNIShlfDuHWNCAd3HRCyqG8OzjkH07aK-jxPDZjGni2JdvY1b-m7YS85Fmw0S1PbQw4XMfoh-fSGzFHFNGpreQIQ9prEexKpkxebvBuqPD_8zMwgykKubuZ9EJpNcqNmOBjIZWFoSqwqNllj-8BrPWfh1LOmVLOI1LOuFfc1fyfrbviyQF7tq-thXUzglMtEkRCCWFE3F4_vnMVTpjT-ojVZufe08W5xmAbezS3DjaWK3Iryz9rDGY3LGabfJN93Oe4_rdDs7invfuWawLjRrz3CwmCzi1v-41VG
- Amendments to the Constitution enter into force in the beginning of March. *Ministry of Justice, Finland* [online]. 2012 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.oikeusministerio.fi/en/index/currentissues/tiedotteet/2012/02/perustuslainmuutoksetulevatvo.html>
- *Archive and Chronology of Finnish Foreign Policy* [online]. 2012. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.eilen.fi>
- Confirmed election result: Sauli Niinistö was elected President 2012. 2012. *Statistics Finland* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://tilastokeskus.fi/til/pvaa/2012/02/pvaa_2012_02_2012-02-10_tie_001_en.html
- Dr. Ryti again president. *National Library of Australia* [online]. 1943 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://trove.nla.gov.au/ndp/del/article/25944404>
- Duties. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2012 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.tpk.fi/public/default.aspx?nodeid=44821&culture=en-US&contentlan=2>
- EFTA through the years. *The European Free Trade Association* [online]. 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.efta.int/about-efta/history>
- Finland - Parliament Act 1928. *International Constitutional Law Project Information* [online]. 2010 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.servat.unibe.ch/icl/fi02000.html>
- Finland's Niinistö to Putin: sanctions bite both, let's discuss Ukraine. 2014. Reuters [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/08/15/uk-ukraine-crisis-russia-finland-idUSKBN0GFOX920140815>
- Finsko. Constitution Act of Finland. In: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b53418.html>
- Finsko. The Constitution of Finland 11 June 1999. In: 2011. Dostupné z: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>
- Finsko. The Constitution of Finland. In: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>. 1999.
- Chronology 1920. *INDIANA UNIVERSITY* [online]. 2002 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.indiana.edu/~league/1920.htm>
- Inauguration speech by President of the Republic Sauli Niinistö on 1 March 2012. 2012. *The President of the Republic of Finland* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=243180&nodeid=44810&contentlan=2&culture=en-US>

- Katainen stressed an active approach and continuity in foreign policy. 2011. Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=224030&contentlan=2&culture=en-US>
- Laki valtiopäiväjärjestyksen 48§:n muuttamisesta 548/1991. *Finlex Data Bank* [online]. 1991 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910548>
- Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 1117/1993. *Finlex Data Bank* [online]. 1993 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931117>
- Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 1551/1994. *Finlex Data Bank* [online]. 1993 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941551>
- March 17-18, 1945 General Election Results - Finland Totals. *Election Resources on the Internet*: [online]. 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://electionresources.org/fi/eduskunta.php?election=1945>
- Presidential elections 1919-2006. *The President of the Republic of Finland* [online]. 2009 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.presidentti.fi/halonen/Public/download0b3f.pdf?ID=41064&GUID={14594FC0-BB10-4617-88F4-7483FFCC20AA}>
- Suomen Asetuskokoelma. *European Union Democracy Observatory on Citizenship* [online]. 1919 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: [http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/FIN%20hallitusmuoto%201919%20\(original\).pdf](http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/FIN%20hallitusmuoto%201919%20(original).pdf)
- The Finnish presidential elections 1919-1994. Statistics Finland [online]. 1999 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit2000pres/juttu_en.html
- Ulkoasiainministeriössä toimineet ulkoasiainministerit ja muut ministerit. *Ministry for Foreign Affairs of Finland* [online]. 2013 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=41366&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Votes cast per party and voting turnout. Statistics Finland [online]. 1999 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: http://stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99/puolueiden_menestys_en.htm